

Nalezení ideálního místa a návrh budovy i okolí Národní knihovny

Františka Podzimková

diplomní projekt
Fakulta architektury ČVUT

*děkuji.
Michale, Petro
mami, tati
Jakube.*

vedoucí diplomové práce

Ing. arch. Michal Kuzemenský

Ing. arch. Petra Kunarová

oponent diplomové práce

Ing. arch. Richard Sidej

odborné konzultace

Ing. Daniela Bošová, Ph.D. (požární bezpečnost)

Ing. Radmila FIngerová (krajinná šká architektura)

Ing. Miloš Rehberger (pozemní stavitelství)

poděkování

PhDr. Hanuš Hemola (Národní knihovna)

PhDr. Richard Biegel, Ph.D. (Významné budovy v Praze)

doc. Ing. arch. Petr Hlaváček (Záměry Magistrátu hl. m. Prahy)

Ing. arch. Petr Hejtmánek, Ph.D. (Požárně bezpečnostní řešení)

Obsah

Zadání diplomové práce

Prohlášení autora

Úvod

Teorie

Národní knihovna České republiky

Složitá cesta k budově Národní knihovny

Těšnov

Urbanistický vývoj

Plánování Severojižní magistrály

Dopravní řešení

Jazyk místa

Stavení program

Trojúhelník Národní knihovny

Bilance ploch

Návrh

Schwarzplan

Situace

Axonometrie

Autorský text

Půdorysy

Řezy

Pohledy

Vizualizace

Konstrukční řez

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Františka Podzimková

datum narození: 23.2.1993

akademický rok / semestr: LS2018/19

obor: A+U

ústav: 15119

vedoucí diplomové práce: Ing.arch. Michal Kuzemský

odborná asistentka: Ing.arch. Petra Kunarová

téma diplomové práce: **Nalezení ideálního místa a návrh budovy i okolí Národní knihovny**

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Úkolem zadání je navrhnout budovu instituce státního i mezinárodního významu – Národní knihovnu. V organismu města pro ni nalézt ideální místo. Vysvětlení výběru místa a jeho souvislostí bude také předmětem obhajoby. Na toto místo pak sestavit konkrétní program (viz. Bod 2.).

V urbanistickém kontextu je úloha stanovena jednoznačně jako akademická. Diplomanti mohou považovat urbanistické regulativy za nezávazné. Naopak – úkolem diplomantů je prověřit vlastnosti a potenciál vybrané parcely v souvislostech. Diplomanti mají v kompetenci a je jim zadáním dovoleno navrhnout i případné bourání existujících i plánovaných staveb a úpravy dopravní infrastruktury.

Prvním cílem zadání je nalézt ideální místo k postavení Národní knihovny.

Druhým cílem je konkrétní a realistický návrh budovy knihovny.

Třetím cílem je realistický návrh souvisejícího okolí – tedy návrh veřejného prostoru v okolí významné instituce.

Čtvrtým cílem práce je popsat nebo nově navrhnout/definovat vztah nové (tj. navrhované) budovy k existující fyzické struktuře NK. (Klementinum, archiv Hostivař).

Pátým, teoretickým cílem zadání, je odpovědět obecněji na otázku „obrazu“ státní instituce (institucí), jejího významu a vhodného umístění takové instituce (institucí).

Stručně: cílem zadání je návrh budovy knihovny v souvislostech urbánních i institucionálních.

2/ konkrétně specifikovaný stavební program

Úkolem diplomanta je na základě podkladů a konzultací poskytnutých Národní knihovnou zpracovat stavební program a provozní schema. (v zásadě je předpokládáno převzetí programu NK a jeho případné doplnění či restrukturalizace).

Diplomant má kompetenci upravit / restrukturalizovat plán rozvoje instituce, má možnost plně převzít současnou strategii rozvoje Národní knihovny (trojedinost: Klementinum + archiv Hostivař + navrhovaná budova).

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování (pozn¹)

- situace širší vztahy v podrobnosti 1:2000
- situace v podrobnosti 1:250
- půdorysy všech podlaží, včetně zařizovacích předmětů, v podrobnosti 1:100
- pohledy + řezpohledy + „uliční panorama“ v podrobnosti 1:100 všechny podstatné pro pochopení principu
- řezy - všechny podstatné pro pochopení principu, v podrobnosti 1:100
- diagramy umístění funkcí - čarová nadhledová perspektiva budovy s popisem funkcí, dtto řez
- detail fasády (**pohled a řez**) v podrobnosti 1:20
- návrh vybraných charakteristických částí interieru
- 5 vizualizací – zákresů do fotografií, z toho 2 interiérové (resp. obecně „vnitřní“ – rozumí se tím i prostory jako atria a podobně)
- fotorealistický nadhledový zákres do fotografie
- stavební program, bilanční tabulka ploch, tabulka kubatur,

- Průvodní zpráva (počet znaků vč. mezer: 3600 z toho perex 400, tělo 3200):

- a) autorský narativní text
- b) popis a *zdůvodnění* umístění a urbanistického řešení
- c) popis a *zdůvodnění* architektonické řešení
- d) popis a *zdůvodnění* konstrukčně technického řešení
- e) popis programu, funkce, sumarizace ploch, kubatur a počtů: popis a zdůvodnění struktury

pozn¹: uvedená měřítko jsou jako úzus rozlišení, jejich skutečná tisková velikost na papíře může být v menším měřítku nebo bez měřítko s uvedením grafického měřítko

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- digitální nosič (na něm: plachta, portfolio, v tiskové kvalitě ve formátu pdf)
- 2x portfolio velikosti A4
- plachta viz vzor FA ČVUT
- fyzický model – způsob a měřítko dokladování na fyzickém modelu není určeno, vzhledem k tomu, že předmětem úlohy je výběr místa / parcely i návrh budovy.

Františka Podzimková

Datum a podpis studenta
1.3.2019

Datum a podpis vedoucího DP
1.3.2019

Datum a podpis děkana FA ČVUT

6.3.2019

[Signature]

registrováno studijním oddělením dne

1.3.2019

[Signature]

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE**FAKULTA ARCHITEKTURY****AUTOR, DIPLOMANT:** bc. Františka Podzimková AR 2018/2019, ZS**NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:**

(ČJ) Nalezení ideálního místa a návrh budovy i okolí Národní knihovny

(AJ) Finding the perfect place and designing the building and the surroundings of The National library

JAZYK PRÁCE:**Vedoucí práce:** Ing. arch. Michal Kuzemský **Ústav:**15119 – Ústav urbanismu**Oponent práce:** Ing. arch. Richard Sldej**Klíčová slova (česká):** Národní knihovna, Těšnov, Severojižní magistrála, Praha**Anotace (česká):**

Instituce Národní knihovny se s nedostatkem místa potýká takřka od dob jejího založení. Míst, kde byla „nová“ budova knihovny v historii uvažována, vyvstala po dobu její existence celá řada. Problém však i navzdory četným pokusům přetrvává a nová budova Národní knihovny je stále v nedohlednu. Touto studií, místa i typologie, jsem se snažila dát českému národu novou budovu Národní knihovny a Těšnovu navrátit něco z jeho původního významu. Přinést mu zpátky jeho s městskostí spojenou důstojnost, vystavět dominantu pro celé spádové území a vytvořit novou bránu do města, již čtvrtou v pořadí.

Anotace (anglická):

The National Library has been struggling with a lack of space basically since it was founded. There have been many places in history where the „new“ library has been considered. However despite numerous attempts the problem persists and the new National Library is still in sight. This study of the site and typology is trying to bring a new building of the National Library for the Czech nation and is trying to restore some of Těšnov's original meaning. Bringing back its dignity-related urbanity, creating a landmark for the urban context area and creating a new gateway to the city, already fourth in a row.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne

podpis autora-diplomanta

Úvod

V diplomním projektu jsem se zabývala nalezením vhodné lokality pro umístění Národní knihovny a samotným návrhem budovy.

Instituce Národní knihovny se s nedostatkem místa potýká takřka od dob jejího založení. Míst, kde byla „nová“ budova knihovny v historii uvažována, vyvstala po dobu její existence celá řada. Problém však i navzdory četným pokusům přetrvává a nová budova Národní knihovny je stále v nedohlednu.

Na první zamyšlení by se mohlo zdát že takových míst je v Praze mnoho. Avšak při bližším zkoumání se ukazuje, že reálně jich je pouhá hrstka.

Tím místem jsem zvolila území, které je podle mého mínění v naprosto katastrofálním stavu. Těšnov.

Těšnov - zastávka na znamení.

Místo, se smutným osudem jednoho nádraží.

Místo v samém centru Prahy s výborným dopravním napojením, v blízkosti přestupního uzlu a autobusového nádraží Florenc. V docházkové vzdálenosti na Masarykovo nádraží.

Nacházející se na již historicky důležité obchodní cestě.

Místo s parkovou plochou, které však park jen vzdáleně připomíná.

Místo silně podřízené dopravní situaci.

Místo, které je v současné době urbanistickou jizvou s obrovským potenciálem.

Jeho význam v rámci Prahy je bezesporu obrovský a je zarážející že takto cenné místo je v podstatě jedním z nejhorších míst v hlavním městě vůbec.

Stavba tak významné budovy jako je Národní knihovna se v dějinách národa neopakuje příliš často, pokud vůbec. Je tedy vcelku přirozené že na sebe může navázat obrovský iniciační potenciál pro celé území ve kterém vzniká.

Touto studií, místa i typologie, jsem se snažila dát českému národu novou budovu Národní knihovny a Těšnovu navrátit něco z jeho původního významu. Přinést mu zpátky jeho s městskostí spojenou důstojnost, vystavět dominantu pro celé spádové území a vytvořit v tomto místě novou bránu do města, již čtvrtou v pořadí.

Národní knihovna České republiky

Národní knihovna České republiky

Národní knihovna je centrem systému knihoven, kde vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti. Výpůjční služba tvoří mnohem menší procento z celkových činností než u ostatních knihoven.

Výňatek z Knihovního zákona č. 257/2001

§ 9

Národní knihovna

(1) Národní knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem doplněným specializovanými fondy. Národní knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Národní knihovna je centrem systému knihoven. V systému knihoven vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

a) formou souborného katalogu zpracovává evidenci knihovních dokumentů v knihovních fondech knihoven na území České republiky, kterou zpřístupňuje knihovnám,

b) zpracovává národní bibliografii a zabezpečuje koordinaci národního bibliografického systému,

c) plní funkci národní agentury pro mezinárodní standardní číslování knih a hudebnin,

d) plní funkci národního centra meziknihovních služeb České republiky,

e) plní funkci národního centra mezinárodní výměny oficiálních publikací,⁶⁾

f) zastupuje knihovny systému knihoven při jednání s kolektivními správci autorských práv ve věci úhrady odměn za užití předmětů ochrany podle zvláštního právního předpisu⁷⁾ a provádí úhradu odměn za jejich půjčování,

g) zabezpečuje celostátní koordinaci regionálních funkcí a vyhodnocuje jejich plnění.

Historie

Klementinum, jeden z největších komplexů v Evropě rozkládající se na ploše o více než dvou hektarech, je sídlem Národní knihovny České republiky. Počátek Klementina se datuje do 11. století postavením kaple zasvěcené svatému Klementovi. Po Pražském hradě je druhým největším komplexem v Praze. Nachází se v něm 68 metrů vysoká astronomická věž, meridiánová síň, Zrcadlová kaple, Barokní knihovna, čítárna a Slovanská knihovna s vyše 800 000 svazkami knihovních dokumentů.

Umístění Národní knihovny do komplexu budov původně dominikánského kláštera a jezuitské koleje se datuje od roku 1781.^[1]

Knihovní fond

Národní knihovna České republiky je knihovnou s univerzálním knihovním fondem doplněným specializovanými fondy. Národní knihovna trvale uchovává konzervační a historický fond. Celkem uchovává a zpřístupňuje více než 6 milionů dokumentů s ročním přírůstkem 70 000.

Sbírky

Fyzické - rukopisy, prvotisky, staré tisky, grafika, mapy, hudebniny, pohlednice, plakáty, knihy a periodika, gramodesky, videokazety, mg. kazety, digitální objekty. Archivace českého webu. Snaha o archivaci veškerých elektronických publikací – e-knihy/e-časopisy – příprava novely zákonů.

Profil

Bohemikální literatura v úplnosti (vydání na území ČR v povinném výtisku a zahraniční bohemikální produkce), odborná literatura z oblasti společenských a přírodních věd, hudba a muzikologie, knihovnictví a informační věda, slavistická literatura domácí a hlavně zahraniční produkce jako studijní materiál pro rozvoj vědy, výzkumu a inovací příslušných oborů.

Cílový/profilový uživatel

vědeckopedagogický pracovník profilových oborů a studenti s potřebou

Koncept fungování

Klementinum

Genius loci, kulturně společenské a vzdělávací centrum, otevřený historický objekt a nejvýznamnější sbírky NK v „původním“ prostředí.

Klementinum se po rekonstrukci bude věnovat zejména historickým a hudebním fondům, Slovanské knihovně, Knihovnickému institutu a kulturně společenským aktivitám, které národní knihovny poskytují. Dále zpřístupní maximum historických prostor veřejnosti s prezentací jak historie Klementina jako národní kulturní památky a významného objektu zejména italské a české barokní architektury a dále zde zpřístupní v širším kontextu vývoj světového a českého písemnictví včetně historie písma, knihy, knihovnictví.

Hostivař

Centrum infrastruktury a soustředění služeb, které NK poskytuje všem českým knihovnám, potažmo celé české kultuře.

Bude využívána zejména jako Depozitní knihovna málo využívané literatury a úložiště konzervačních a archivních sbírek, které mají již svoji digitální podobu. Budou se sem soustředit pracoviště reformátovacích linek (digitalizace/mikrofilmování), pracoviště preventivní ochrany dokumentů včetně odkyselování papíru, restaurátorské ateliéry, datové centrum pro české knihovnictví, případně pro celou kulturu. Krizové a záchranné centrum pro případ katastrof a odstraňování jejich následků.

Nová budova

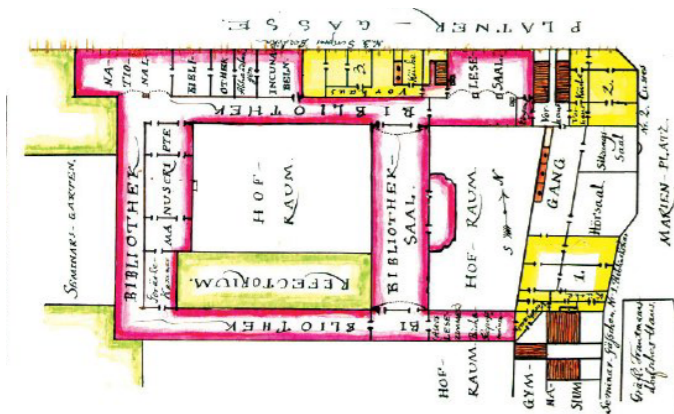
Souhra architektury a funkčnosti zakotvená v 21. století – knihovna jako chrám a agora zároveň, soustředěné novodobé sbírky domácí a zahraniční literatury, zpřístupňované ve strukturovaném prostředí a odpovídajících variabilních studijních podmínkách (více-méně obdobný koncept, podle kterého byla soutěžena nová budova na Letné).

Budova by měla splňovat nároky knihovny 21. století – tedy většina fyzických sbírek v co nejrychlejším dosahu k uživatelům (robot a dopravník), variabilní studijní a relaxační prostory, které jsou charakteristické pro současné moderní knihovny.^[6]

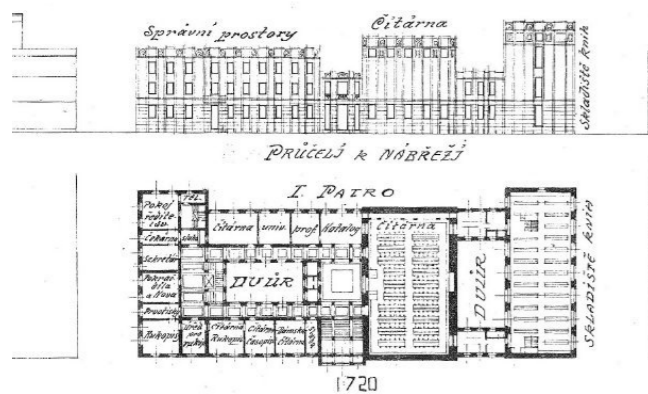

uvažované lokality pro výstavbu nové budovy Národní knihovny

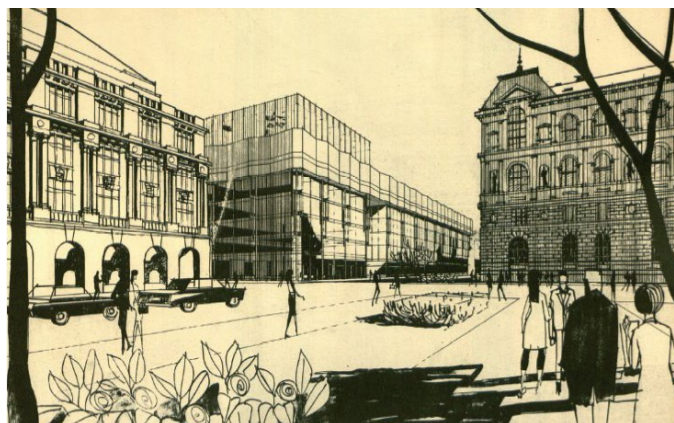
Složitá cesta k budově Národní knihovny

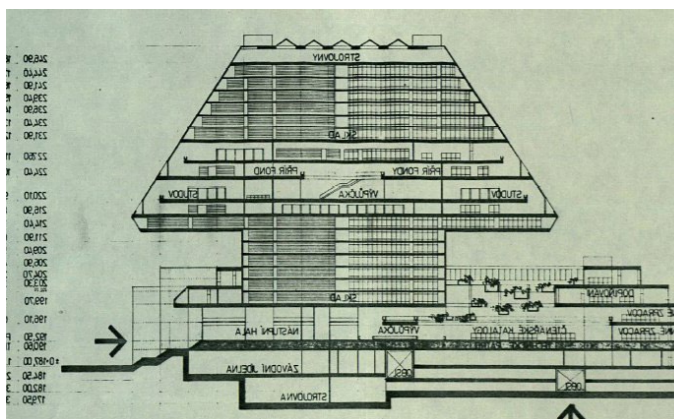
Plánek umístění knihovny v Klementinu z roku 1853

předběžné plány na výstavbu knihovny na vltavském nábřeží před klášteřem sv. Anežky

Ing. arch. Jiří Kadeřábek - asanační oblast mezi Filozofickou fakultou UK a Klementinem na území ohraničeném ulicemi Kaprovou, Valentinskou, Platněšskou a Křižovnickou

Ing. arch. Karel Prager - asanační oblast mezi Hlávkovým mostem a Negrelliho viaduktem - kompaktní pyramidální tvar, který vycházel z respektování maximální dispoziční koncentrace skladu knih a přímé vazby čítárenských prostor na tento ústřední sklad. V podnoží objektu rozvedeny všechny další nástupové a služební provozy

1777 - založení Národní knihovny v ČR

V rozsáhlém areálu Klementina dostala Univerzitní knihovna relativně malý prostor. Vlastní knihovna zpočátku sídlila v prvním patře v traktech okolo hospodářského dvora a její první čítárna byla v chodbě nad arkádami spojujícími Astronomickou věž s dnešní Státní technickou knihovnou.

80. léta 18. století

Do knihovny se začaly svážet knihovny a archivy klášterů zrušených Josefem II. Kniha bylo takové množství, že na ně kapacita knihovny nestačila. Proto se situace řešila různě – stavbou regálů v chodbách, ukládáním knih v bytě bibliotékaře, v posluchárnách a na půdě, ale i dočasným přidělením kostela Panny Marie na Louži (stával na Mariánském náměstí) či Zrcadlové kaple, kam byly knihy přechodně umístěny.

70. léta 19. století

Úvaha o postavení administrativní budovy na Mariánském náměstí.

1902

Stavební úpravy Klementina – byl adaptován Barokní sál.

1909

Knihovna zahájila jednání s městskou obcí o získání pozemku na vltavském nábřeží před klášteřem sv. Anežky

1911

Pražská obec nabídla knihovně další stavební místo - před kostelem sv. Ducha na Josefově.

1913

Komise rozhodla usilovně jednat o nákupu pozemku na Mariánském náměstí. Počítalo se zde s výstavbou administrativní budovy s moderní čítárnou. Nová budova měla být přemostěním a podtunelováním Platněšské ulice spojena se skladišti v Klementinu.

1918

Obnovena jednání o odkoupení parcely na Mariánském náměstí.

1923

Rozhodnuto, že na pozemku bude postavena knihovna městská.

1924

Generální projekt adaptace Klementina - ing. arch. Ladislav Machoň (skloubení potřeb moderní knihovny se stanovisky památkové péče) Vlastní stavební úpravy byly prováděny v několika etapách. Po celou tuto dobu zůstal provoz knihovny nepřerušen Po dokončení se ukázalo, že ani toto řešení nestačí.

1962

vypracování dvou alternativ prostorového zajištění knihovny.
1. varianta - adaptace některé z historických budov v bezprostředním okolí Klementina (křižovnický a Anenský klášter či Trauttmannsdorfský palác-žádný z těchto objektů se však nepodařilo získat).
2. varianta - výstavba nové budovy.

1964

Investiční záměr na novostavbu knihovny o celkové užitkové ploše 75 900 m². Asanační oblast mezi ulicemi Soukenickou, Zlatnickou, Na Poříčí a Náměstím Republiky - ak. arch. Vladimír Pýcha - tři základní provozní a dispoziční celky – Univerzitní, Národní a Slovanskou knihovna.

Vybráno, prověřeno a zhodnoceno dalších deset možných stavebních lokalit v centru Prahy. Pro dvě nejhodnější byly vypracovány srovnávací objemové studie:

Ing. arch. Jiří Kadeřábek - asanační oblast mezi Filozofií fakultou UK a Klementinem na území ohraničeném ulicemi Kaprovou, Valentinskou, Platněšskou a Křižovnickou

Ing. arch. Karel Prager - asanační oblast mezi Hlávkovým mostem a Negrelliho viaduktem

1970

vypracovány dva modely organizačního a provozního řešení Státní knihovny ČR. Oba návrhy byly vypracovány na základě Podkladů pro investiční záměr z roku 1966, objemové studie ing. arch. K. Pragera.

1984 a 1985

Varianta „A“ novostavba doprostřed území vymezeného na východě Negrelliho viaduktem, na severu novou trasou Pobřežní komunikace a na západě Severo-jihní magistrálou.

Varianta „B“ je umístěna na stejném území, ale objekt knihovny je posunut směrem k Sokolovské ulici Taktéž se počítá s výstavbou depozitáře v Praze 4 na Jižním Městě II a s rekonstrukcí Klementina.

předpokládán vlastní zahájení stavby v roce 1988 a dokončení v roce 1996.

duben 1989

Poslední investiční záměr v předlistopadovém období novostavbu situoval do prostoru mezi ulicemi Pobřežní, U nádražní lávky a Negrelliho viaduktem, respektive komunikací Prvního pluku, tedy na východ od viaduktu.

po roce 1989

oblast Karlína se postupně stává pro výstavbu knihovny nereálnou. Mimo jiné restituční nároky pro oblast východně od Negrelliho viaduktu.

1991

Podklad pro výběr umístění, ve kterém jsou navrženy čtyři lokality:

1 - ulice Primátorská v Praze 8, kde byla knihovna navržena jako součást centra Dolní Libně při zámečku

2 - v ulici Argentinské v Praze 7 – Holešovicích. Jednalo se o prostor nádraží Praha – Bubny.

3 - Mariánské hradby - návrh počítal s využitím stávajících budov ministerstva obrany.

4 - pozemek v Praze 6 – Dejvicích v ulici Kovpakově (dnes Generála Píky).

počátek 90. let

Návrh na umístění Národní knihovny v oblasti severního předmostí Hlávkova mostu, diplomní projekt Jakuba Roskovce z Fakulty architektury ČVUT.

16.5.2006

NK ČR vyhlašuje podle soutěžního řádu UIA mezinárodní architektonickou soutěž, která je anonymní a otevřená.

2.3.2007

Vyhlášení výsledků soutěže, ve které zvítězil návrh OKO nad Prahou britského ateliéru Future Systems architekta Jana Kaplického

2008

předpokládán vydání stavebního povolení a zahájení stavby

2012

stěhování novodobých fondů do nové budovy

2019 - ???

Těšnov

1875 - koncové nádraží Rakouské severozápadní dráhy

Monumentální blok tří novorenesančních domů na přibližně trojúhelníkové parcele vznikl koncem 80. let 19. Snímek je z doby před rokem 1900, zatím bez kolejí kořky, kdy prostranství bylo osvětlováno ještě plynem, jak o tom svědčí jeden s Lindsbauerových kandelábrů uprostřed.

Pohled na budovu nádraží utiskovano severojižní magistrálou

16. března 1985 odstřelení historické budovy nádraží Těšnov

Těšnov nese svůj název podle osady, která se zde rozkládala až do 15. století. Pobřeží se zde rozpouštělo v záplavě ostrůvků, jež se podobalo ostrovnímu souhvězdí, které se po každé většipovodni měnilo a jehož podobu již dnes neznáme, v dnešní době jsou nahrazeny ostrovem Štvanice a plavebním kanálem.

Řeka byla překonávána ostrůvky, brody a bylo těžké určit, kde končí pevnina a kde začíná řeka. Na to reagovala i zástavba, například prastará Petrská čtvrť, původně románská, rozkládající se kolem kostela sv. Petra a Pavla. Měla krásné romantické pobřeží s mlýny. Ostrůvky a mlýny pak pokračovaly směrem do Karlína, kde se nacházelo rameno řeky, na kterém byl postaven první pražský plachetnicový přístav, odkud vyplouvaly lodě až do Hamburku a na moře. Karlínský přístav se tak stal prvním příslibem velkoměsta.⁽²⁾

Bubenský brod

Nacházíme se v místě, které bylo součástí širší pražské aglomerace od 9. století. Osídlení ve zdejších místech pochází však ještě ze starší doby.

Zdejší území mělo mimořádný význam zejména díky jednomu z nejvýznamnějších brodů přes řeku Vltavu tzv. Bubenský brod, který spojoval území Bubny a Poříčí.

K první významné změně v území došlo asi v polovině 12. století. Započalo prostavování pražské aglomerace dvorci a kostely, které se postupně začaly včleňovat do stavební struktury.

Vymezení Starého města (1232-1249)

Postupem času se, do té doby jednotné území pražské aglomerace, násilně rozdělilo na samostatné vnitřní město (Staré město) a jeho předměstí. Stalo se tak tomu ve 30. letech 13. století, kdy probíhala výstavba hradebního opevnění a bran Starého města.

Stavební vývoj před a za nově vzniklými hradbami se začal ubírat jiným směrem. Docházelo také například k čištění pásma kolem hradeb pro zvýšení přehlednosti a účinné obrany tak, že veškeré zděné stavby vzdálené 50-100 m od hranice hradebního okruhu byly demolovány.

Brána na poříčí

V letech 1348–1350 nechal Karel IV. vybudovat gotické hradby, které na pravém břehu obsáhly Nové Město. Hradby Nového Města byly dlouhé 3430 metrů a zahrnuly plochu 3,6 km².⁽¹⁾

Hradby vedly od Vyšehradu ke Karlovu a dále ve stopě dnešní Severojižní magistrály, nynějšími ulicemi Sokolovská, Mezibranská, Wilsonova až k Vltavě u Těšnova. Jednalo se o promyšlenou lokaci, při níž byla nově zakládána čtvrť důmyslně napojena na již existující infrastrukturu a městskou síť.

Na území dnešního Těšnova, poblíž místa dnes již neexistujícího nádraží, se nacházela brána svatého Petra zvaná též Poříčská brána, či Špitálská brána. Sloužila pro vstup od Špitálských polí, jak byla v dřívějších dobách nazývána oblast dnešního Karlína. Roku 1663 byla nahrazena novou, barokní branou v ulici Na Poříčí. Ta pak byla od let 1858–1859 až do zboření v roce 1875 (či 1885) nahrazena novorenesanční branou.

Pitoreskní scenerie

V období renesance došlo k významnému socioekonomickému přerodu bývalé chudinské čtvrti na čtvrť residenční. V zákruzech vltavy, takových, jaké už dnes už neznáme, se začaly objevovat malebné mlýny a lázně. Začal se také rozvíjet obchod se dřevem.

Jako významná podnikatelská vrstva se u nábřeží shlukovali obchodníci se dřevem a mlynáři.

Novodobá brána do města

Jednou z nejvýznamnějších změn v území představovalo přivedení nádraží severozápadní dráhy na území dnešního Těšnova v roce 1875. Nádraží se v 19. století stávala novodobými branami do města a severozápadní dráha spojovala Berlín s Vídní, takže všichni, kteří cestovali mezi těmito významnými městy a zastavili se v Praze, přijížděli právě na toto nádraží. Dodnes je přítomnost jedné z nejdůležitějších bran do města čitelná právě z budov v okolí náměstí do kterého ústila. Výstavné a velkolepé hotely, které v kontextu dnešní urbanistické

Komplex novorenesančních budov, honosně vyzdobených monumentálním triumfálním římským obloukem se dvěma postranními oblouky s korintským sloupovím, svou podobou bránu i do jisté míry připomínal. Budova nádraží, od českého českého architekta Carla Schlimpa, profesora na vídeňské technice, byla považována za jednu z nejkrásnějších nádražních budov střední Evropy.

Jak se nádraží stalo branou, paradoxně se stalo i jakousi bariérou. Dráha přicházela od řeky, přes můstky a ostrůvky. Vedení dráhy spolu s regulací řeky, které přicházely zejména zpočátku 20. století, znamenaly že místo dnešního Těšnova ztratilo kontakt s řekou. Ramena na řece byla zasypána a ostrůvky nivelizovány a romantické rozhraní pevniny s řekou pohlceno nábřežím. Na historický původ zdejší zaniklé zástavby tak nyní poukazuje pouze krivolaká uliční čára Klimentské ulice, nepravidelná parcelace mezi ulicemi Novomlýnská a Nové Mlýny a malý ostrůvek historické zástavby v severním sousedství kostela sv. Klimenta.

Přemostění řeky

V místech původního Bubenského brodu stále více sílila vazba na protější břeh. V pozdějších dobách zde stával dřevěný provizorní most. V souvislosti s regulací řeky byl v těchto místech postaven Hlávkův most. Když byl však kolem roku 1910 postaven vedk v jiné stopě než jak ho známe dnes. Vedl od Těšnova přes Jerusalemský ostrov, Korunní ostrov a ostrov Štvanice.

Železobetonová část v severní části ostrova a přes severní rameno Vltavy byla postavena v letech 1910 a 1911. Šlo o první český most s užitím betonu bez kamenného obložení. Autory byli architekt Pavel Janák a inženýr František Mencl.

Severojižní magistrála

První nápad monumentalizace severojižní osy má kořeny na počátku 20. století. Nový impuls pak přišel ve 40. letech v rámci plánování Prahy jako německého města, kdy se vytvořila idea transverzály, která by propojila sever a jih Prahy navzájem a vedla by z nádraží pod Vítkovem k nádraží v Holešovičkách.

Transverzála sice realizována nebyla, ale zasedla v urbanistech myšlenku na monumentalizaci osy. Učinila něco co se vymklo kontrole a měřítku. V pozdějších plánech z 50. let se jí už přezdívala magistrála, ze začátku se kreslila jako klasická městská třída, ale pak později se úvahy o ní mění a čím dál tím víc převažují mimourovňová řešení.⁽³⁾

Původně bylo zamýšleno vybudovat celý roštový systém dálnic, které se rozbíhaly do různých směrů.

Severojižní magistrála je pouhý zlomek toho, co se podařilo zrealizovat. Je nutno dodat, že osa městu skutečně chyběla, místo po bývalém hradebním opevnění k tomu jasně vybízelo. Monumentalizace, s jakou se tomu stalo, je však pro město a jeho uživatele.

Smutný konec nádraží

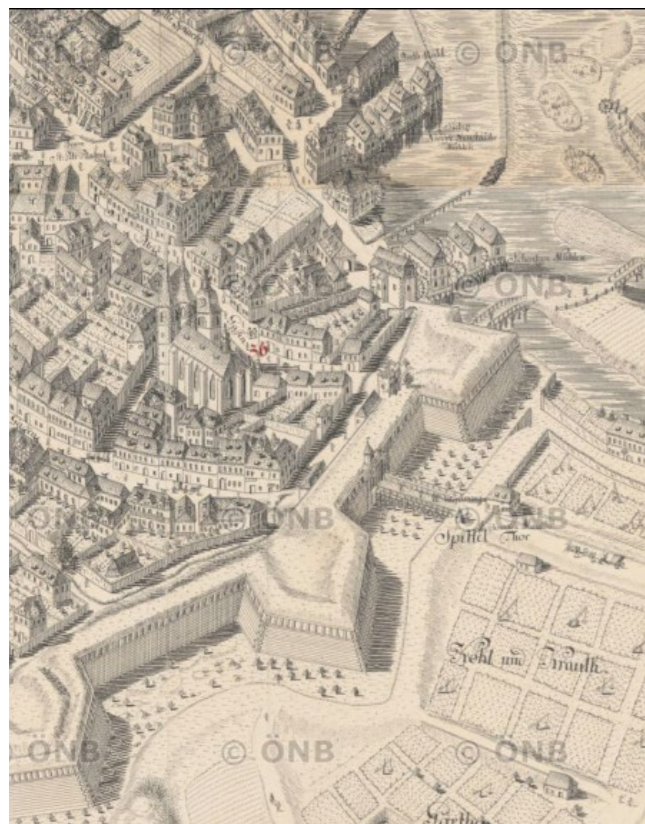
Těšnovské nádraží sloužilo veřejnosti téměř sto let. V 70. letech však idea vedení silničního průtahu středem města dostala přednost před železniční tratí. Severozápadní nároží budovy překáželo výstavbě Severojižní magistrály. Byly zpracovány studie na záchranu budovy jejím pootočením a následným využitím, např. pro městské muzeum, v praxi však nebyly uskutečněny.

1. července 1972 z nádraží odjel poslední osobní vlak, čímž byla stanice dopravně zrušena. Uzavřené nádraží poté postupně chátralo. Počátkem 70. let bylo z důvodů přeložky inženýrských sítí a zavedení tramvajové dopravy na Hlávkův most v souvislosti s výstavbou magistrály nejprve zbořeno severní křídlo budovy. Pro zbytek budovy však existovalo několik návrhů, jak budovu využít - buď jako další výstavní budova Muzea hlavního města Prahy, nebo jako archiv.

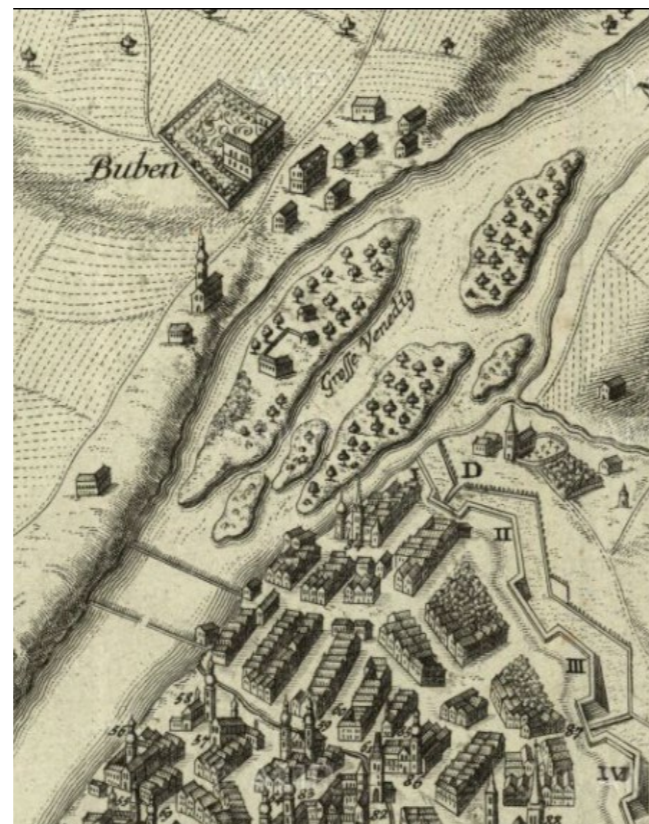
I přes tento zásah bylo v roce 1978, téměř na konci své existence, nádraží Těšnov pro své výtvarné hodnoty zapsáno do Státního seznamu nemovitých kulturních památek.

Marné však bylo usilování o záchranu a dostavbu budovy, o její využití pro muzeum či archiv. Nakonec bylo rozhodnuto o likvidaci objektu. 16. března 1985 byla budova odstřelena.

Urbanistický vývoj

1769,
Hubnerův plán Prahy

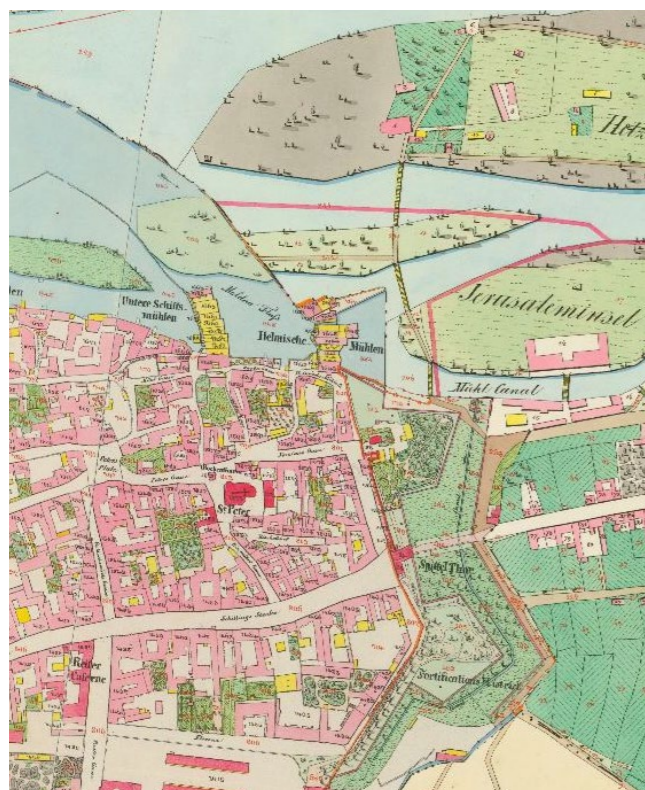
konec 18. století
pohled na Prahu z ptačí perspektivy

1816,
Jüttnerův plán Prahy

1909-1914
Orientační plán královského hlavního města Prahy

1840-43
Povinný otisk stabilního katastru

1889
Plán polohy a výšek královského hlavního města Prahy

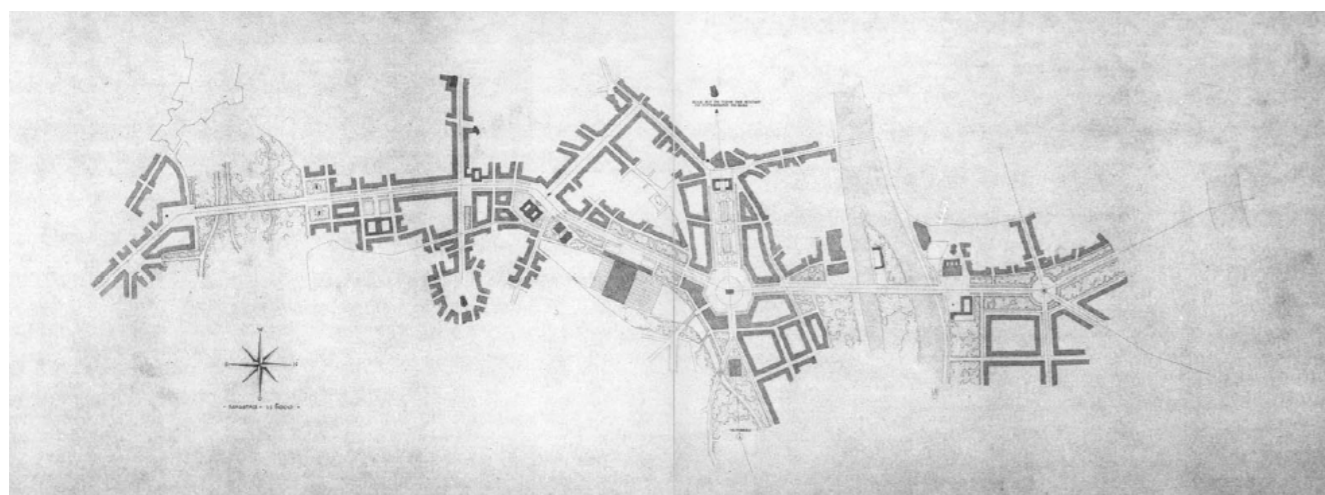

1920-1924
Výškopisný plán hlavního města Prahy s okolím

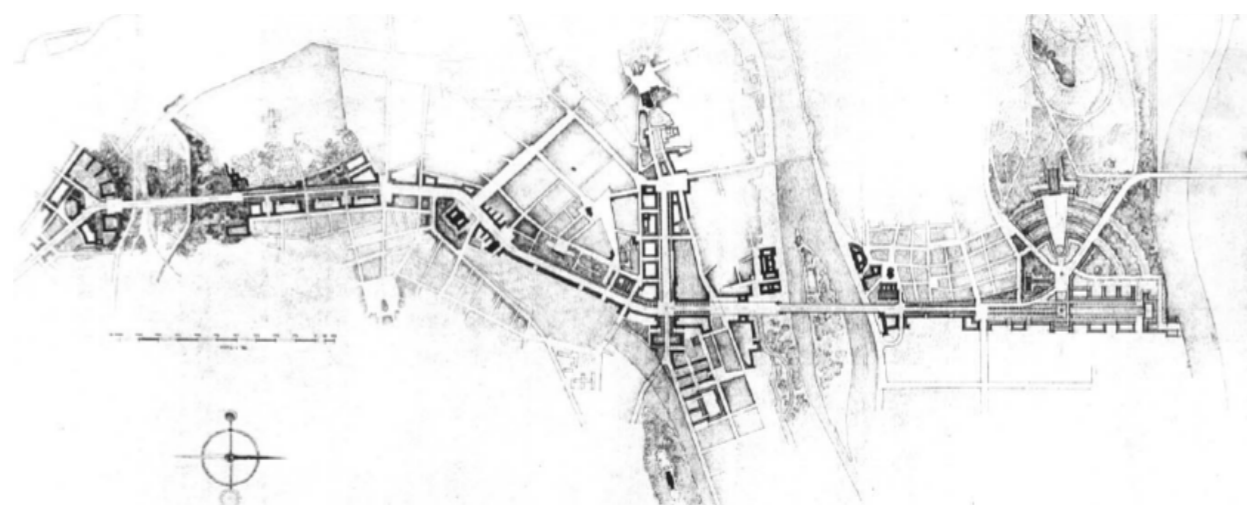

2019
Současný stav

Plánování Severojižní magistrály

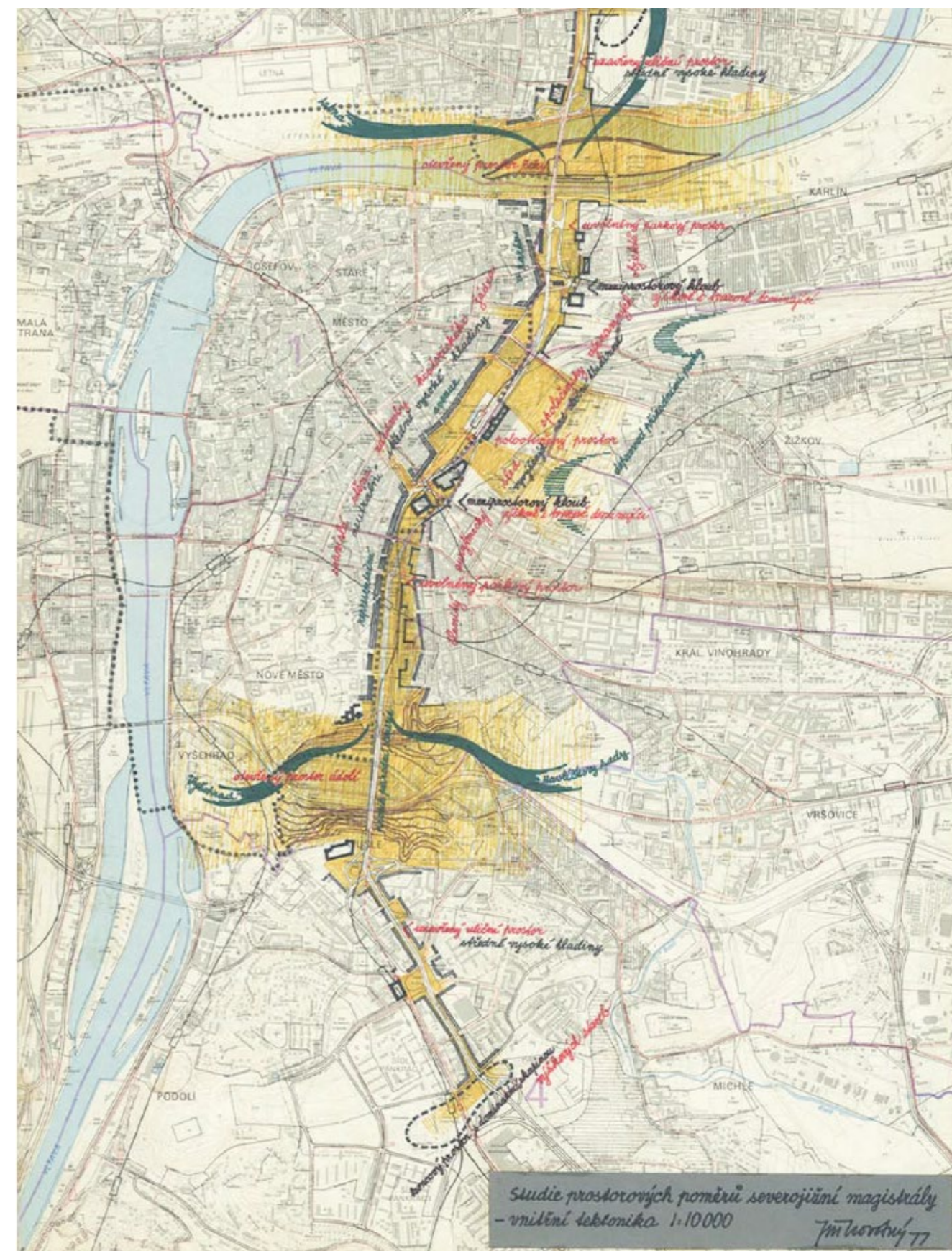
Studie „Severojižní transverzály“ - Plánovací komise pro hl. m. Prahu - dipl. ing. arch. Kutschera, 1942

Studie „Severojižní transverzály“ - Plánovací komise pro hl. m. Prahu - arch. Hofmann, 1943

Podrobný územní plán SJM (I. etapa) - SUPVHMP 1956 - ing. arch. J. Novotný, ing. arch. M. Josef, ing. Z. Kapoun, ak. arch. M. Urban

Studie prostorových poměrů SJM - ing. arch. J. Novotný, 1977

Dopravní řešení

Je nutno dodat, že severojižní osu město opravdu postrádalo, a pás po bývalém hradebním opevnění k tomu jasně vybízel. Monumentalizace, s jakou se tomu stalo, je však pro město a jeho uživatele spíše negativem než přínosem.

Velké množství historicky cenných budov, atraktivní parky, prostor řeky a významná náměstí lemují území, kterým magistrála prochází. Ale tato prostředí jsou velmi obtížně přístupná. Prostředí a přilehající památky ztrácí na své atraktivitě zejména díky dopravní infrastruktuře a z toho plynoucího zatížení dopravou a znečištění.

Magistrála, jak jí vnímáme dnes, vytváří obrovskou urbanistickou jizvu v centru města. A teď nemám na mysli pouze Těšnov. Stačí se podívat o kus dále k Hlavnímu nádraží, Národnímu muzeu, nebo na druhou stranu kolem Vltavské a k budově Elektrických podniků. Nepřeberné množství přečhodů, nadjezdů, podjezdů, mimoúrovňových křižovatek, nevyužitá a strach nahánějící zákoutí.

Lidé jsou podřízeni automobilové dopravě namísto aby všichni uživatelé města byli v rovnopráví.

Současná situace na pražském Těšnově je vskutku tristní. Ať už na ni nahlédneme z urbanistického, architektonického nebo čistě uživatelského hlediska.

Před budovou Muzea hlavního města Prahy se nachází park, který zde zůstává jako memento smutného snu, jehož snahou bylo nahradit zelený pás, jímž v dřívějších dobách bývaly hrady.

Většina prostorů, které se uvolnily po zbourání hradeb byla nahrazena blokovou strukturou. Kromě těšnovského parku na bývalém hradebním okruhu vznikl ještě park před hlavním nádražím. Oba parky jsou dnes bohužel značně postiženy nastalou dopravní situací.

Magistrála vstupuje na území Těšnova na vysoké estakádě v úrovni asi 3. nadzemního podlaží. Most magistrály těsně míjí budovu muzea Hlavního města Prahy a prochází napříč parkem před muzeem až do prostoru jižně od ulice Sokolovské, kde navazuje na zemní násyp předmostí Hlávkova mostu. Předmostí Hlávkova mostu je pojato jako mimoúrovňová křižovatka, napojená na podjezd Těšnovského tunelu, jejímž středem navíc prochází rampa a podjezd tramvajové trati. Související prostory, zejména před budovou Ministerstva zemědělství, jsou opět ukázkou devastace městského prostředí. Území kolem magistrály je v oblasti Těšnova pro pěší prakticky neprostupné. Rozsáhlé plochy neprostupné izolační zeleně, parkoviště a nevábne prostory pod mosty.

Estakáda a mimoúrovňová křižovatka představují degradující a celý prostor rozdělující prvek. Proto je pro toto území prioritním řešením nahrazení tohoto prvku sjednocením roztržitých ploch.

Magistrála je uchopitelná a dává smysl pouze z jedoucího automobilu. Samozřejmě, pro pražskou dopravní infrastrukturu má svůj obrovský význam a smysl. A minimálně do dokončení pražského dopravního okruhu význam a smysl mít bude. Je však opravdu nutné aby byla doprava přímo v centru města vedena na estakádě a ve městě generovala brakový prostor jakým prostředím pod magistrálou bezesporuje?

Již delší dobu se mluví o tzv. humanizaci magistrály. Nebo urbanizaci magistrály.

Počítá se s tím, že až bude dobudován celý Městský okruh, význam magistrály klesne na úroveň pouhé místní obslužnosti, případně bude také zúžena.

Některé návrhy se objevily například na výstavě Městské zásahy v roce 2010. V roce 2016 oslovila Praha studio dánského urbanisty Jana Gehla a ten pro úsek mezi Nuselským a Hlávkovým mostem ve spolupráci s Institutem plánování a rozvoje hl. m. Prahy navrhl koncepční studii. Tu rada města v srpnu 2017 schválila. Radní pro územní rozvoj Petra Kolínská to odůvodnila: „Magistrála je dnes především bariérou, která od sebe odděluje jednotlivé části města. Lidé, kteří nejedou autem, se jí snaží vyhnout. To chceme změnit.“

Klíčovými principy studie jsou kultivace prostředí, prostranství přívětivé pro lidi a efektivní mobilita.

V rámci diplomního vycházím z dopravního řešení Koncepce zklidnění Severojižní magistrály od společnosti SATRA, která se zabývá zklidněním celé SJM a jejím přetvořením na městskou třídu v celé její délce. Tato koncepce by měla sloužit ke zkoordinování názorů na postup zklidnění mezi jednotlivými městskými částmi tak, aby SJM ve výsledku působila kompaktním dojmem v celé své délce, a zároveň aby izolované řešení dílčího úseku, které zdánlivě zlepší podmínky v jedné městské části, nevedlo ke zhoršení v sousední městské části. Tato studie byla objednána za Hlavní město Prahu - Útvar rozvoje města.

Studie počítá v této oblasti s odstraněním estakády SJM a nahrazením povrchovou komunikací, odpovídající svými parametry městskému prostředí se 2+2 jízdními pruhy s cyklopruhy po stranách. Vedení trasy SJM je po východní straně parkového pásu mezi Muzeem hl. města Prahy a stanicí metra Florenc. Tramvajová trať je vedena ve středu komunikace a při stanici metra Florenc je navržena nová zastávka. Další zastávka je umístěna přímo na Štvanici.

Stávající rozvodna po dševní opěrou estakády je přemístěna do podzemní polohy v parku na konci ul. Pobřežní, kde je v současnosti opěrná zeď. Snížení nivelity SJM (klesání z přemostění Masarykova nádraží) si rovněž vyžádá částečné zmenšení nadzemní části technologického zázemí stanice metra Florenc, zasaženy jsou však pouze prostory vstupu a provozní místnosti údržby.⁽⁹⁾

Cíle celoměstského hlediska

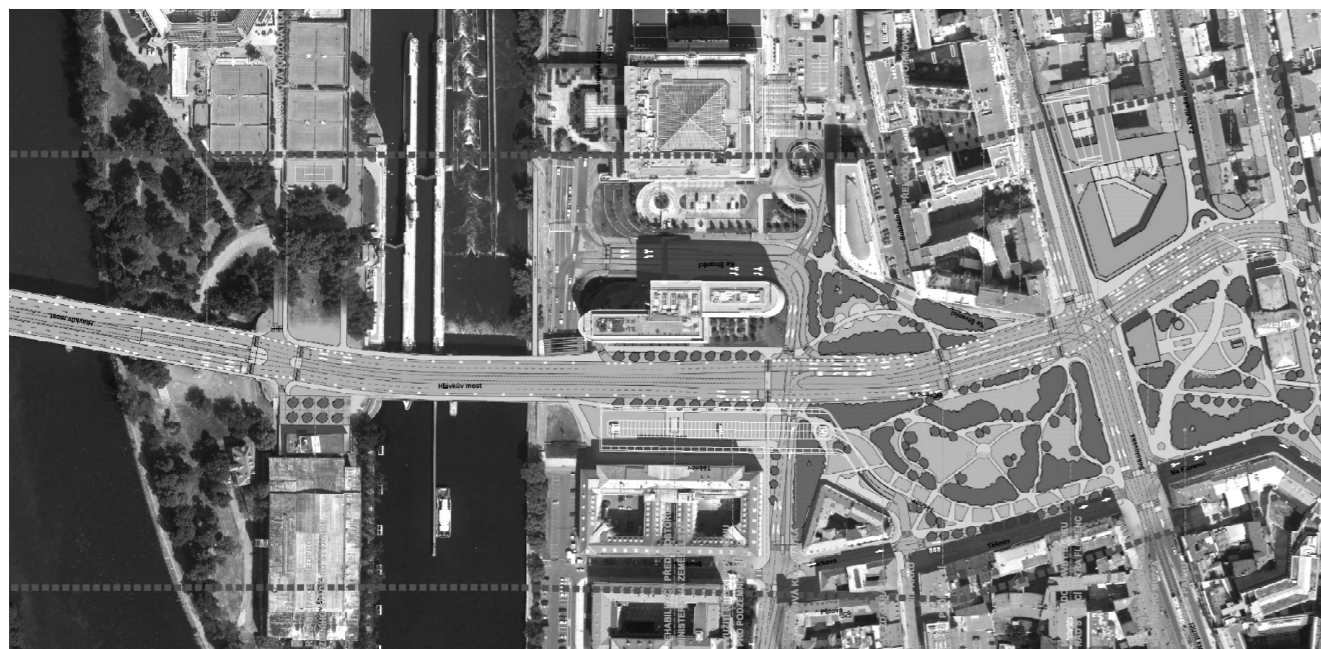
- snížit celkový objem cest po městě, při zachování konkurenceschopnosti města vůči okolním oblastem
- zlepšit podmínky pro trvale udržitelné druhy dopravy - podpora pěší, cyklo,...
- odstranit zbytečné dopravy všech stupňů
- zlepšit propojení dopravních systémů - (P+R, K+r, car sharing, městská kola,...)
- upravit SJM na úroveň ostatních sběrných komunikací uvnitř centrální oblasti tak, aby získala charakter městské třídy

Zásady pro zklidnění SJM

- vytvořit ze SJM městskou třídu jednotného charakteru, křižovatkou zásadně úrovně ve vzdálenostech cca 150-300 m, řízené světelnou signalizací a dynamickým signálním plánem
- vytvořit lepší podmínky pro překonání SJM chodci, vzdálenosti přečhodů na SJM vytvářet pokud možno ve vzdálenostech 100-150 m
- vytvořit ucelený pěší tah a tah pro cyklisty podél celé SJM
- snížit maximální povolenou rychlost na magistrále a ostatních sběrných komunikacích na 50 km/hod, snížení počtu a zúžení jízdních pruhů
- zavádět zóny 30 (max. povolená rychlost 30 km/h) na obslužných komunikacích
- nezvyšovat dopravní význam komunikací, nezatraktivňovat komunikace, které jsou již v současnosti zklidněné
- omezit kapacity k odstavování vozidel v uličním prostoru, přemístit současné kapacity do hromadných odstavů, celkový počet odstavňových míst v návrhu nesmí být vyšší oproti současnému stavu
- zvýšit počet míst K+R podél SJM, místa situovat tak, aby cesta spolujezdce z/na zastávku MHD byla co nejkratší
- část odstavňových ploch vymezit pro sdílená vozidla

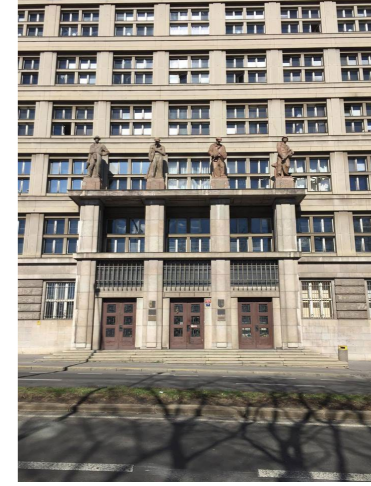

Současný stav, Praha - Těšnov

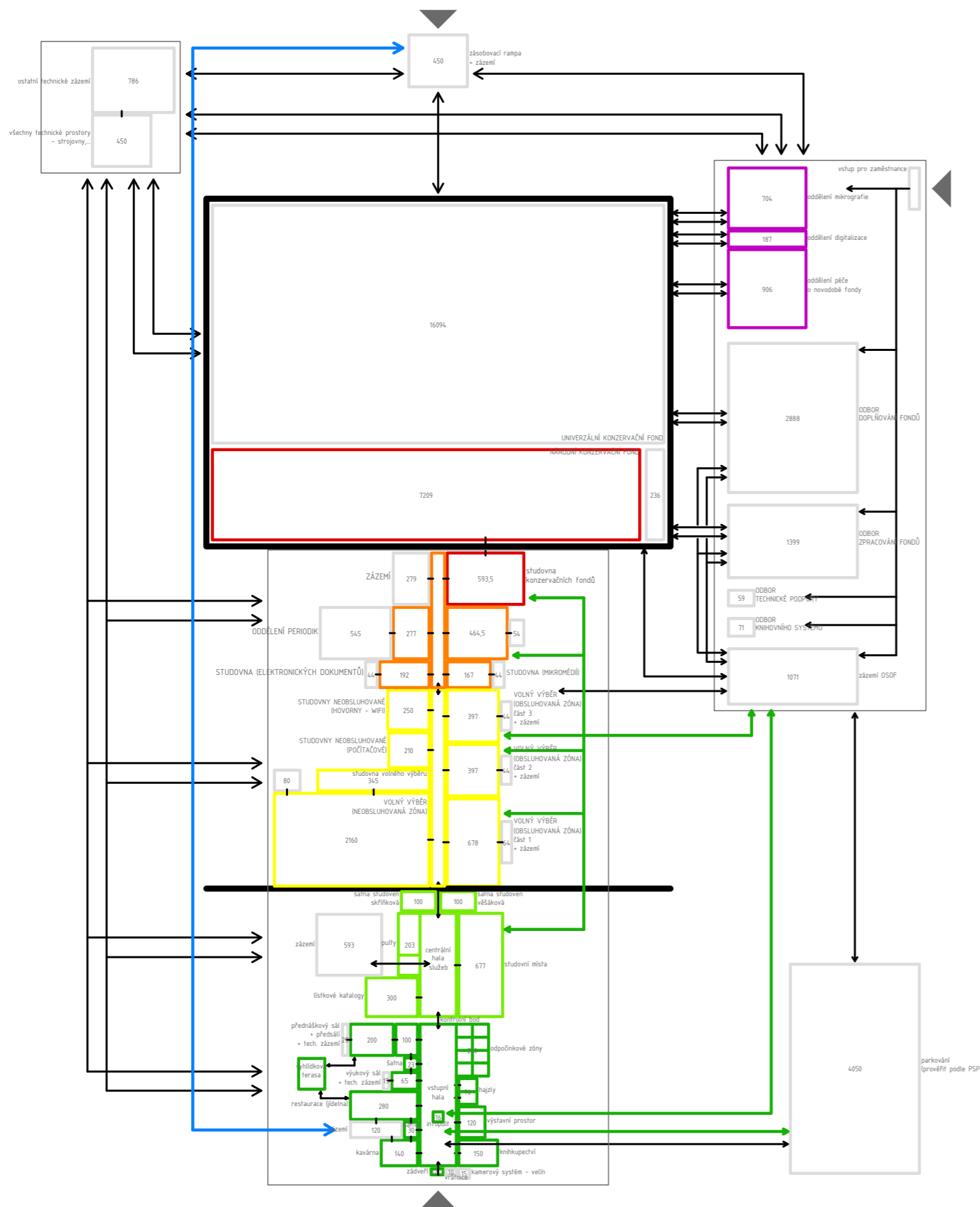

Koncepce zklidnění Severojižní magistrály, SATRA, spol. s r.o., 11/2012

Jazyk místa

Stavební program

Stavební program vychází ze soutěžních podmínek vydaných k mezinárodní projektové architektonické soutěži na Novou budovu Národní knihovny České Republiky vydaných květnu r. 2006.

Výňatek z programu: „V nové budově NK ČR budou umístěny novodobé fondy a služby. Jde o veškeré fondy od roku 1801 do současnosti (a budoucnosti s odhadem na příštích 50 let) a služby s nimi související. V současné době se jedná o 5 miliónů svazků a předpokládáme, že za 50 let bude třeba v nové budově umístit zhruba dvojnásobek, čili 10 miliónů svazků. V roce 2010 se přestěhuje do nové budovy zhruba 300 pracovníků, neboli velká většina stávajících pracovníků NK ČR. Těmito základními čísly jsme uvedli charakteristiku využití stavby proto, aby bylo od počátku zřejmé, že v nové budově je nutné adekvátním způsobem umístit extrémně velké množství knihovních fondů a pracovníků.“

Převa koncepcie nové knihovny v době, kdy se knihovny postupně transformují z více či méně uzavřených institucí poskytujících tradiční služby vázané na vlastní fondy v otevřené instituce s podstatně širším společensko-kulturním záběrem i významem, je sama o sobě výzvou.

Příprava koncepce nové národní knihovny, jejíž některé části z principu otevřít nelze (národní konzervační fondy), a která bude stát v místě přímo předurčeném pro její maximální otevření, je výzvou dvojnásobnou. Věci zdánlivě obtížně slučitelné lze zkombinovat tak, že se budou navzájem limitovat a vyvolávat potřebu stavění nejrůznějších bariér. V době existence moderních technologií, které minimalizují hluk, riziko zcizení dokumentů apod., je však možné je uspořádat i tak, že se budou účelně prolínat a umocňovat.

Každý návštěvník knihovny, ale i náhodný kolemjdoucí by měl být budovou knihovny osloven, a to nejen z hlediska možnosti využití jejích knihovnických služeb, ale i z pohledu dalších služeb, které knihovna bude nabízet. Knihovna by tedy zároveň měla být chápána jako místo setkání či diskuze s kolegy a přáteli, různých společenských a kulturních akcí, ale i jako klidné místo pro odpočinek a relaxaci při návštěvě kavárny a restaurace, které budou také její součástí.“

Trojúhelník Národní knihovny

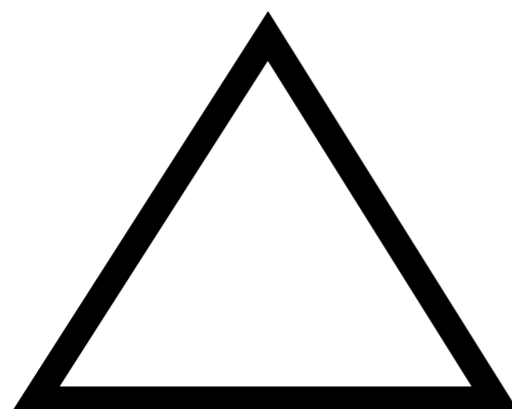
NOVÁ BUDOVA

MÍSTO SETKÁVÁNÍ
ZÁKLADNÍ SLUŽBY PRO VŠECHNY
STUDIJNÍ ZÓNA S VOLNÝM VÝBĚREM
SPECIALIZOVANÉ STUDOVNY
NÁRODNÍ KONZERVAČNÍ FOND

DOPLŇOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ FONDŮ
SPRÁVA A OCHRANA FONDŮ
ARCHIV NK

KANCELÁŘ GEN. ŘEDITELE
ÚSEK KOMUNIKACE
EKONOMICKÝ A PERSONÁLNÍ ODBOR
SKLADOVACÍ PROSTORY
PROVOZNÍ PROSTORY
STUDOVNA, RELAX, JEDNACÍ SÁL
DIGITALIZACE - LINKA
PROVOZ A SPRÁVA KNIHOVNY
EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ
SPRÁVNÍ ODDĚLENÍ
TECHNICKÉ ODDĚLENÍ
PERSONÁLNÍ ODDĚLENÍ
PODATELNA

TECHNICKÉ PROSTORY A PROSTORY
TECHNICKÉ PROSTORY- OIT

KLEMENTINUM

HISTORICKÉ PROHLÍDKOVÉ TRASY
KNIHOVNICKÝ INSTITUT

ZÁKLADNÍ SLUŽBY KNIHOVNY HISTORICKÉ FON-
DY
od počátku písemnictví až do 18. stol.
HUDEBNÍ FONDY
18.-21. stol.
HHF DEPOZITÁŘ
PARKING A MANIPULACE
RESTAURÁTOŘI
VEŘEJNÁ ZÓNA
SLOVANSKÁ KNIHOVNA
PARLAMENTNÍ KNIHOVNA
GALERIE KLEMENTINUM I
GALERIE KLEMENTINUM II
PROSTORY K PRONAJMUTÍ

Referát pro analýzu a koordinaci veřejných
Knihovnických a informačních služeb.
- Knihovna Václava Havla
- Pražská komorní filharmonie
- Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
- Mezinárodní český klub
- Redakce časopisu Čtenář
- Svaz knihovníků a informačních pracovníků
- PEN klub
- Svaz českých knihkupců a nakladatelů

CENTRÁLNÍ DEPOZITÁŘ HOSTIVAŘ

REZERVA
rezervní archiv, laboratoř pro NK

PŘÍDRUŽENÁ INSTITUCE
doplňkové činnosti

PRONÁJEM

využití ostatní části pronájmem - skladů, kanceláří
popřípadě PRODEJ ČÁSTÍ HAL
využití ostatní části prodej - skladů, kanceláří
-zafinancování, příjem peněz pro knihovnu

Bilance ploch

1 NP - vstupní hala	hrubá podlažní plocha: 3 659,45 m ² užitná plocha: 3 179,20 m ² archiv: 322 m ²	10 NP - odbor správy a ochrany fondů	hrubá podlažní plocha: 3 456,45 m ² užitná plocha: 2 676,45 m ² archiv: 620 m ²
2 NP - centrální hala služeb	hrubá podlažní plocha: 2 719,45 m ² užitná plocha: 2 232,45 m ² archiv: 322 m ²	11 NP - odbor správy a ochrany fondů	hrubá podlažní plocha: 3 456,45 m ² užitná plocha: 2 676,45 m ² archiv: 620 m ²
3 NP - studijní zóna s volným výběrem	hrubá podlažní plocha: 2 962,20 m ² užitná plocha: 2 232,20 m ² archiv: 570 m ²	12 NP - odbor zpracování fondů	hrubá podlažní plocha: 3 456,45 m ² užitná plocha: 3 676,45 m ² archiv: 620 m ²
4 NP - studijní zóna s volným výběrem	hrubá podlažní plocha: 2 962,20 m ² užitná plocha: 2 232,20 m ² archiv: 570 m ²	13 NP - vedení knihovny, tech. podpora	hrubá podlažní plocha: 3 044,55 m ² užitná plocha: 2 259,55 m ² archiv: 620 m ²
5 NP - studijní zóna s volným výběrem	hrubá podlažní plocha: 3 374,52 m ² užitná plocha: 2 644,52 m ² archiv: 570 m ²	14 NP - národní konzervační archiv	hrubá podlažní plocha: 3 284,64 m ² užitná plocha: 219,64 m ² archiv: 3 019,64 m ²
6 NP - specializované studovny	hrubá podlažní plocha: 3 374,52 m ² užitná plocha: 2 644,52 m ² archiv: 570 m ²	15 NP - restaurace, kavárna, sál	hrubá podlažní plocha: 2 289,15 m ² užitná plocha: 2 124,15 m ² archiv: - m ²
7 NP - specializované studovny	hrubá podlažní plocha: 3 374,52 m ² užitná plocha: 2 644,52 m ² archiv: 570 m ²	1 PP - národní konzervační archiv	hrubá podlažní plocha: 4 224,64 m ² užitná plocha: 256,34 m ² archiv: 3 856,34 m ²
8 NP - odbor doplňování fondů	hrubá podlažní plocha: 3 044,75 m ² užitná plocha: 2 264,45 m ² archiv: 620 m ²	2 PP - parkování, tech. provozy	hrubá podlažní plocha: 4 224,64 m ² užitná plocha: 4 056,34 m ² archiv: - m ²
9 NP - odbor doplňování fondů	hrubá podlažní plocha: 3 044,75 m ² užitná plocha: 2 264,45 m ² archiv: 620 m ²	3 PP - parkování, tech. provozy	hrubá podlažní plocha: 4 224,64 m ² užitná plocha: 4 056,34 m ² archiv: - m ²

hrubá podlažní plocha:	60 177 m²
užitná plocha:	42 860 m²
archiv:	14 497 m²
obestavěný prostor:	342 195 m³

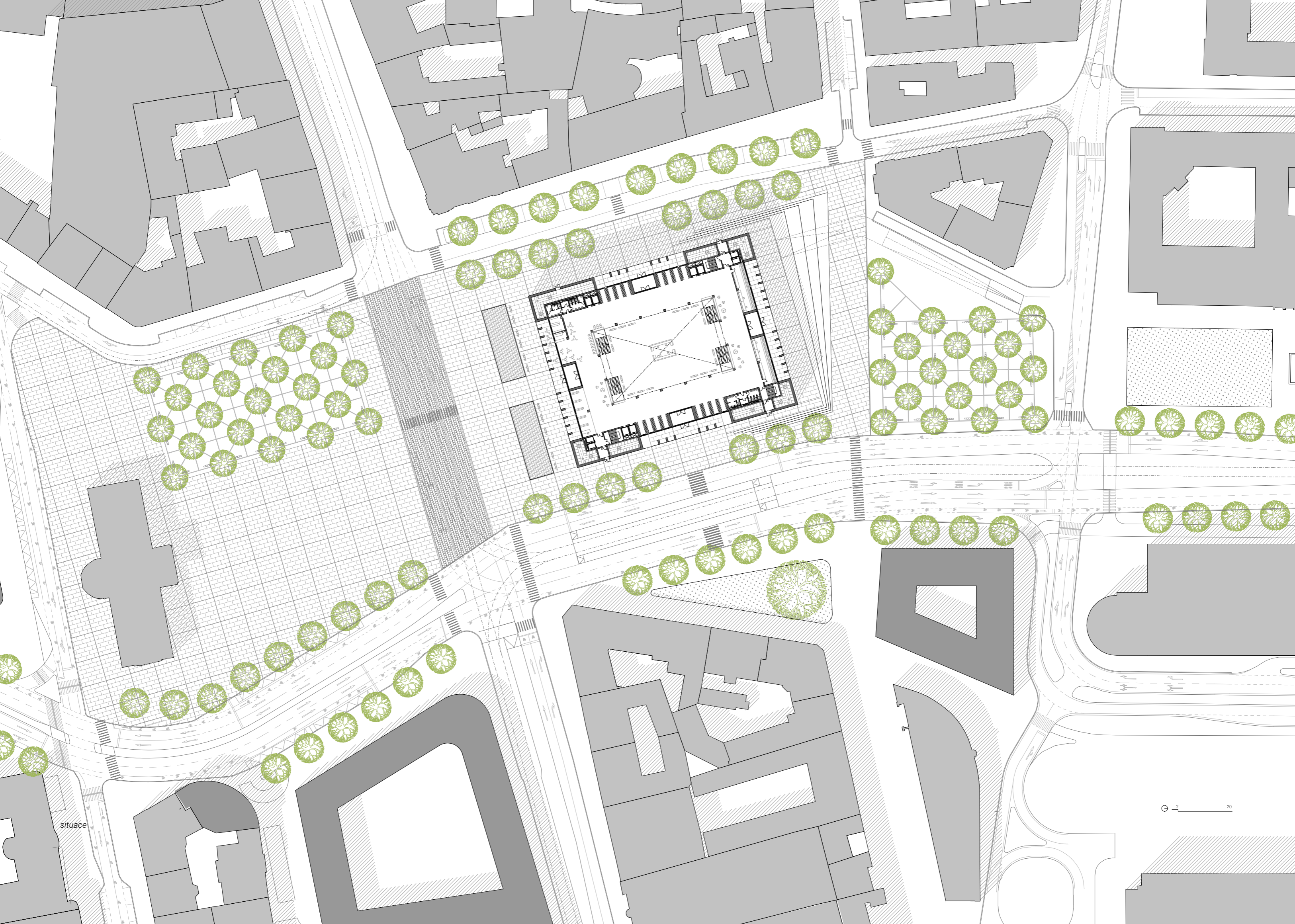

schwarzplan

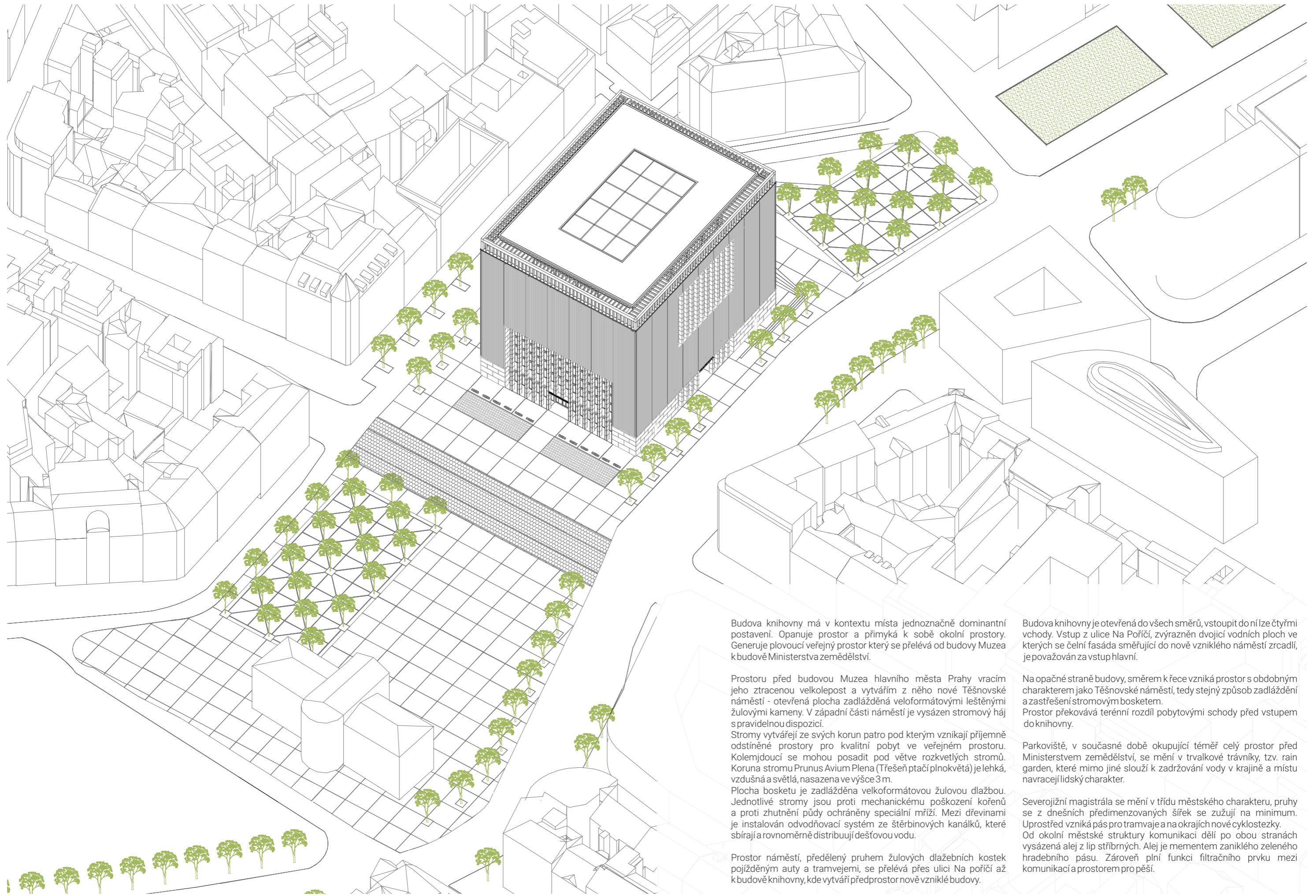
Návrh

„Doposud jsem se domníval, že každá kniha k nám promlouvá pouze o věcech lidských či božských, které se nacházejí mimo knihy. Teprve nyní jsem si uvědomil, že knihy nezdídko mluví o knihách, neboli jako by rozprávěly mezi sebou. Ve světle této úvahy mi knihovna rázem připadala ještě zneklidňující. Byla sídlem dlouhého, staletého šepotu, schránkou sil neovladatelných lidskou myslí, pokladem tajemství vyzařovaných z bezpočtu myslí, které přežily ty, kdož je vytvořily nebo se stali jejich nositeli a zprostředkovateli.“

Umberto Eco: Jméno růže

situace

Budova knihovny má v kontextu místa jednoznačně dominantní postavení. Opanuje prostor a přimyká k sobě okolní prostory. Generuje plovoucí veřejný prostor který se přelévá od budovy Muzea k budově Ministerstva zemědělství.

Prostoru před budovou Muzea hlavního města Prahy vracím jeho ztracenou velkolepost a vytvářím z něho nové Těšnovské náměstí - otevřená plocha zdlážděná velkoformátovými leštěnými žulovými kameny. V západní části náměstí je vysázen stromový háj spravidelnou dispozicí. Stromy vytvářejí ze svých korun patro pod kterým vznikají příjemné odstíněné prostory pro kvalitní pobyt ve veřejném prostoru. Kolemjdoucí se mohou posadit pod větve rozkvetlých stromů. Koruna stromu Prunus Avium Plena (Třešeň ptačí plnokvětá) je lehká, vzdušná a světlá, nasazena ve výšce 3 m. Plocha bosketu je zdlážděna velkoformátovou žulovou dlažbou. Jednotlivé stromy jsou proti mechanickému poškození kořenů a proti ztuhnutí půdy ochráněny speciální mříží. Mezi dřevinami je instalován odvodňovací systém ze štěrbinových kanálků, které sbírají a rovnoměrně distribuují dešťovou vodu.

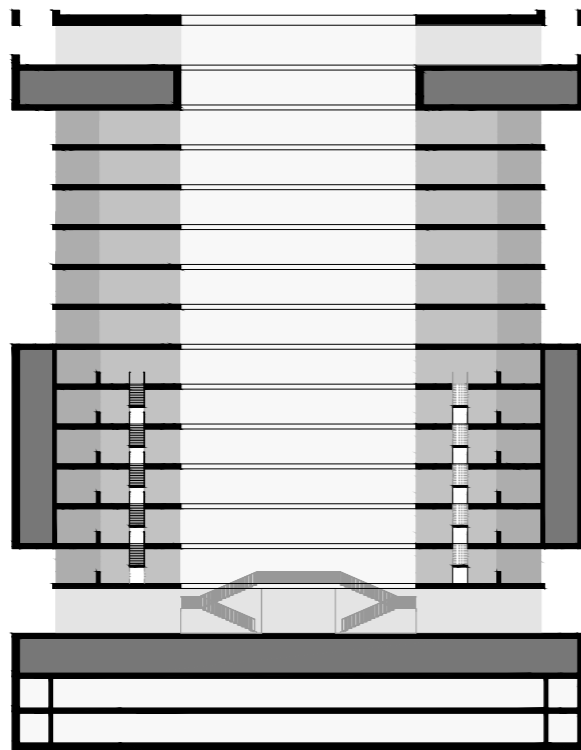
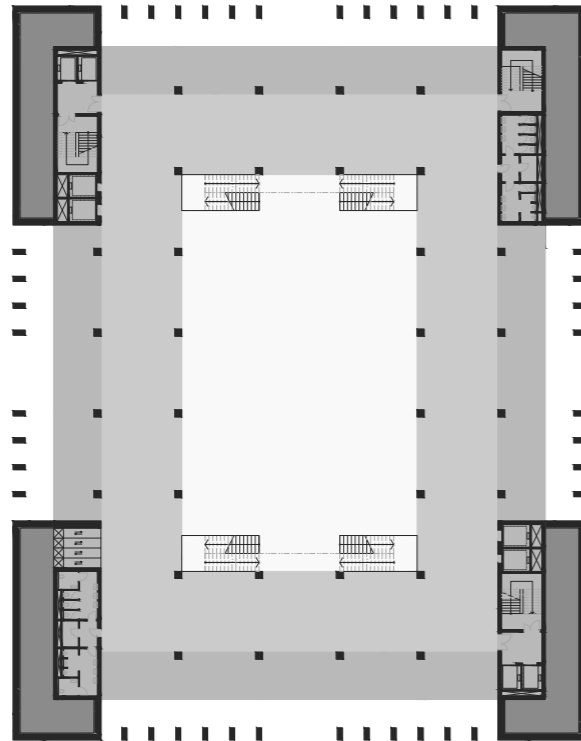
Prostor náměstí, předělený pruhem žulových dlažebních kostek pojížděným auty a tramvaji, se přelévá přes ulici Na Poříčí až k budově knihovny, kde vytváří předprostor nově vzniklé budovy.

Budova knihovny je otevřená do všech směrů, vstoupit do ní lze čtyřmi vchody. Vstup z ulice Na Poříčí, zvýrazněn dvojicí vodních ploch ve kterých se čelní fasáda směřující do nově vzniklého náměstí zrcadlí, je považován za vstup hlavní.

Na opačné straně budovy, směrem k řece vzniká prostor s obdobným charakterem jako Těšnovské náměstí, tedy stejný způsob zdláždění a zastřešení stromovým bosketem. Prostor překovává terénní rozdíl pobytovými schody před vstupem do knihovny.

Parkoviště, v současné době okupující téměř celý prostor před Ministerstvem zemědělství, se mění v trvalkové trávníky, tzv. rain garden, které mimo jiné slouží k zadržování vody v krajině a místu navrací lidský charakter.

Severojižní magistrála se mění v třídu městského charakteru, pruhy se z dnešních předimenzovaných šířek se zužují na minimum. Uprostřed vzniká pás pro tramvaje a na okrajích nové cyklostezky. Od okolní městské struktury komunikaci dělí po obou stranách vysázená alej z lip stříbrných. Alej je mementem zaniklého zeleného hradebního pásu. Zároveň plní funkci filtračního prvku mezi komunikací a prostorem pro pěší.

Koncept

Knihovna jako schránka pro uchování národního písemnictví.
 Knihovna jako oáza vzdělanosti, vědomostí, paměti národa.
 Knihovna jako místo pro studium, kam se můžu zašít a v klidu si bádát.
 Knihovna jako otevřená instituce všem, kteří o to mají zájem.
 Knihovna jako poskytovatel informací o současné bibliografii.

....

V podobném duchu jsem se snažila svým návrhem reagovat na současného uživatele a jeho potřeby.

Budova knihovny dává místu novou dominantu. Nový rozměr a cíl. Podmaňuje si své okolí. V parteru zůstává otevřenou. Každý může nahlédnout, vstoupit, posadit se, projít. Dát si dobré kafe. Koupit si knihu. Rozjímat ve velkolepém atriu a dívat se vzhůru do nebe. Pozorovat ostatní, nabyt chuti vzít si knihu a jít se také začíst.

Těm, co se rozhodnou pokračovat výš, knihovna nabídne nepřeberné množství těch nejruznějších knih z různých odvětví. S vybranou knihou se můžete posadit a v klidu si ji prohlédnout. Dá se tu i pracovat. Na výběr jsou pracovní místa ve volném výběru, skupinové a individuální studovny nebo relaxační zóny. V některých patrech můžete vyjít na venovní terasy s výhledem na Těšnovské náměstí nebo na řeku.

V horní polovině budovy sídlí vědecká oddělení zajišťující správný chod knihovny a péči o fondy.

V nejvyšším patře budovy může návštěvník zajít do restaurace, kavárny nebo na jednu z akcí pořádaných ve víceúčelovém sálu.

Dům je komponován na základě středové symetrie. Tvoří jej dostředné prstence z nichž každý ukrývá svůj význam.

Nejpevnější prstenec, tvořící rozhraní mezi budovou knihovny a okolním prostředím, v sobě ukrývá konzervační archiv. Vzdělanost a paměť národa. Svou masivností, tvrdostí a uzavřeností tvoří obálku křehkému a otevřenému prostoru uvnitř.

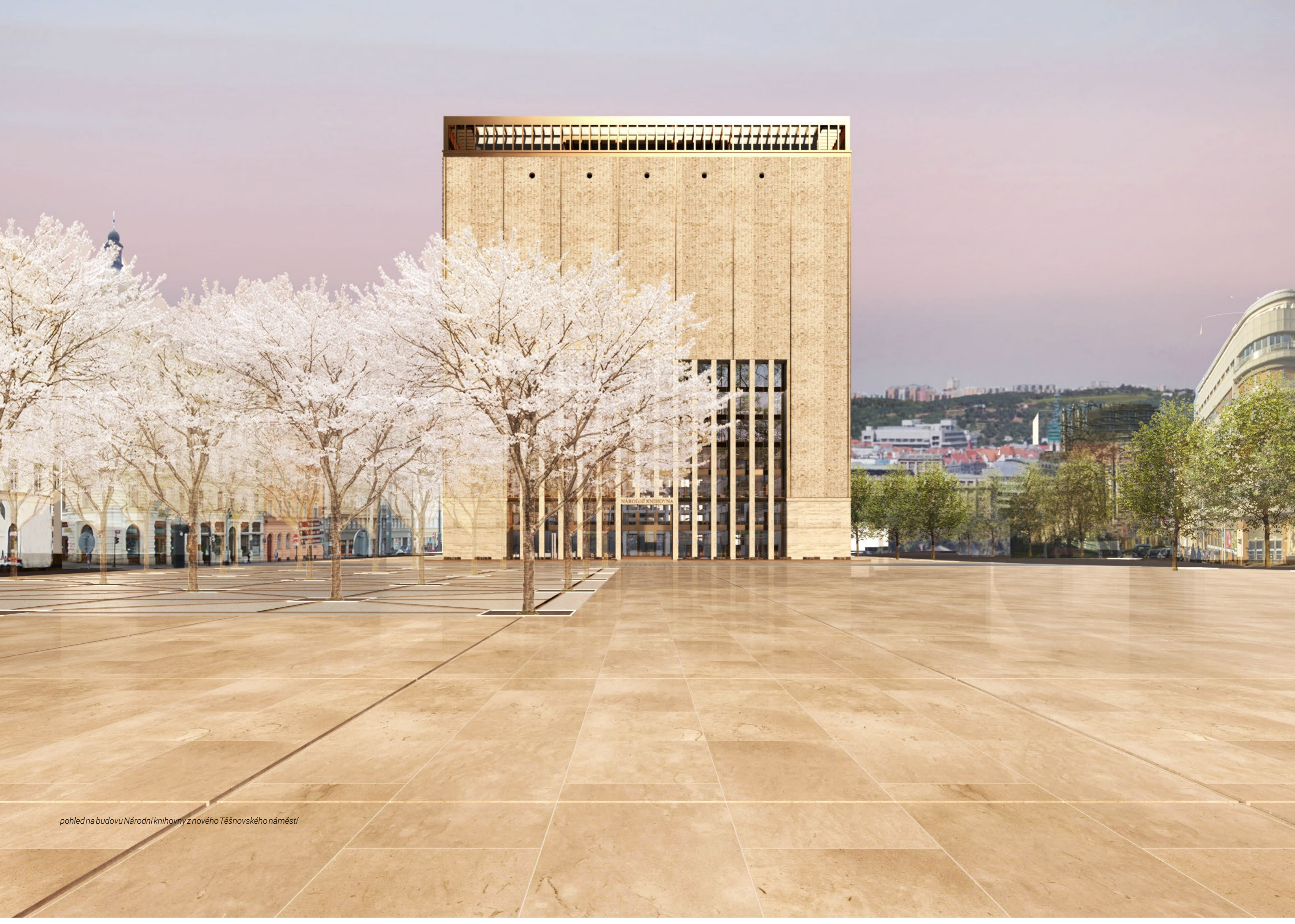
Další prstenec má obslužnou funkci. Tady se vertikálně pohybujeme celým domem. Tady najdeme konzultační služby, příruční sklady, sociální zázemí nebo únikové cesty.

Třetí prstenec je ponechán volný. Právě zde můžeme studovat, číst, lenořit či brouzdat mezi regály.

Středový, čtvrtý, prstenec chybí. Namísto něho je prázdné atrium, které prochází přes všechna podlaží a můžeme díky němu pozorovat dění napříč celou budovou.

Fasáda domu reaguje na koncepci budovy tak, že archiv tvořící pevnou schránku je v několika místech proražen velkými otvory, které jsou dále členěny do menších otvorů.

Budova knihovny hladinu okolní zástavby jednoznačně převyšuje, na kontext okolí se však snaží reagovat svou formou komponovanou v několika plánech a měřítkách.

pohled na budovu Národní knihovny z nového Těšnovského náměstí

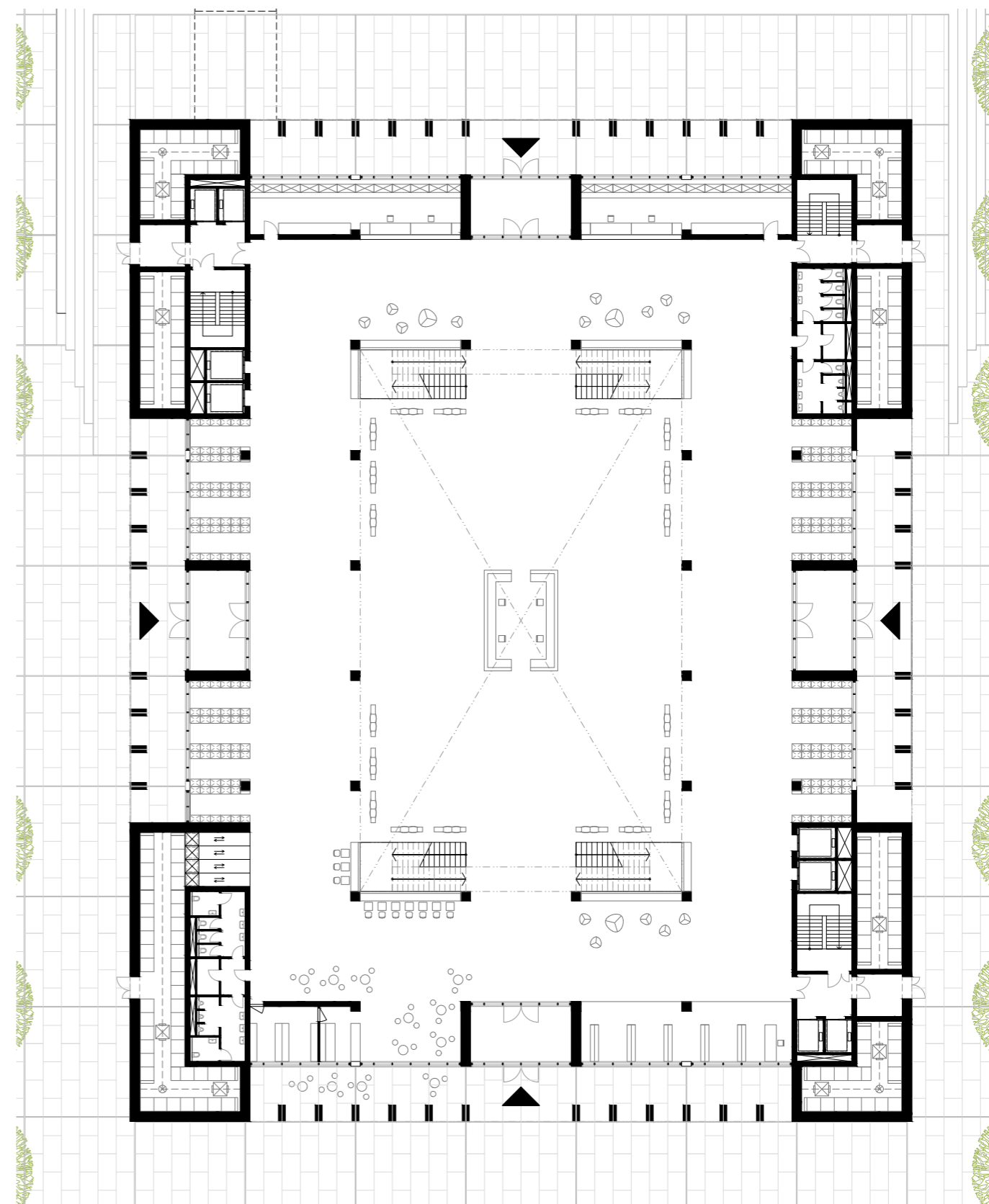
pohled na budovu Národní knihovny z nového Těšnovského náměstí, detailní záběr vstupu zrcadlící se ve vodní hladině

panoramatický pohled na budovu Národní knihovny z Letenských sadů

vstupní hala

hrubá podlažní plocha 3659,45 m²
užitná plocha 3501,20 m²

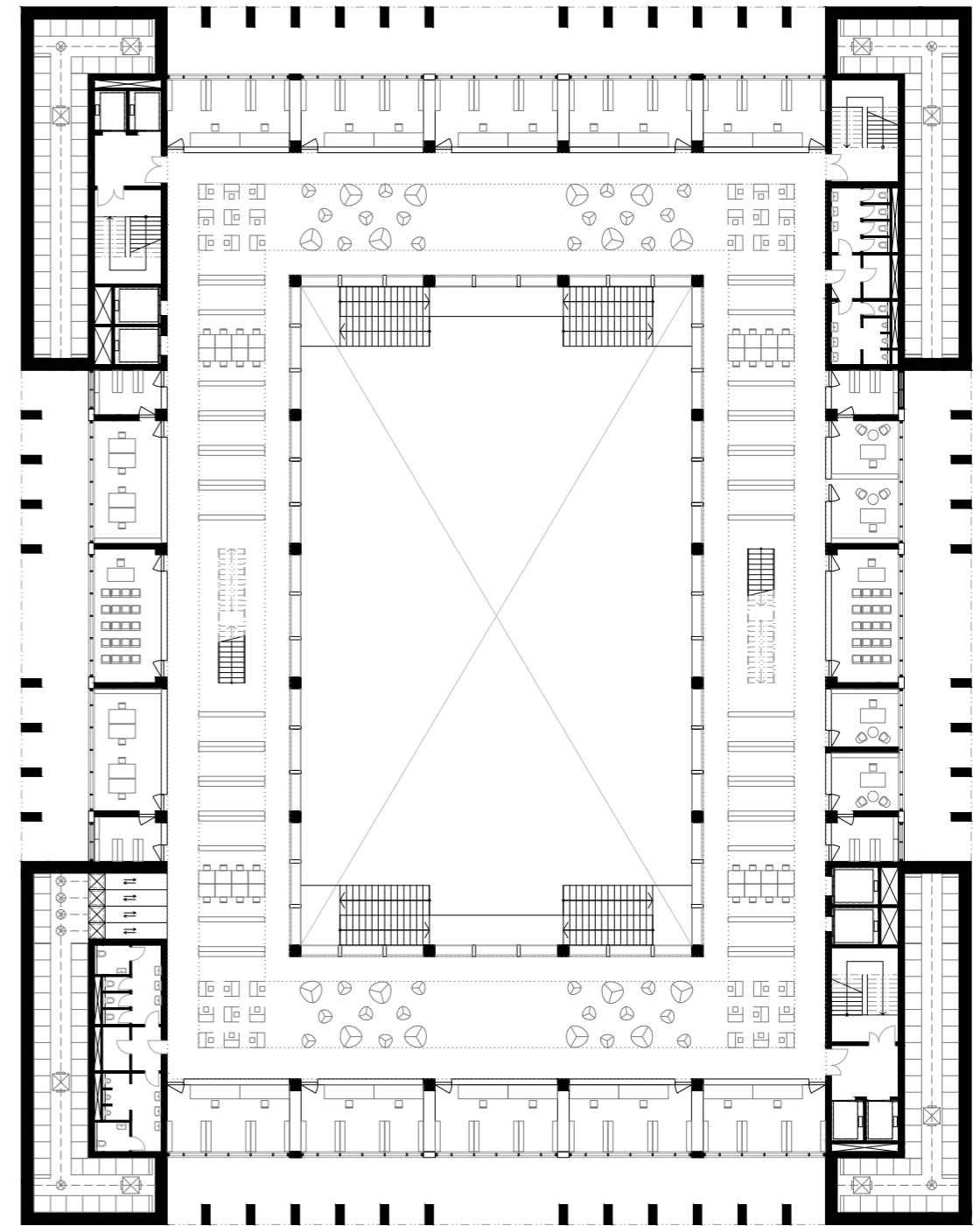
1NP - vstupní hala - první setkání s knihovnou
zóna s volným pohybem návštěvníků s kavárnou a s recepcí

vstupní hala s informačním pultem po vstupu do budovy

centrální hala služeb, pohled do atria

hrubá podlažní plocha 2719,45m²
 užitná plocha 2554,45m²

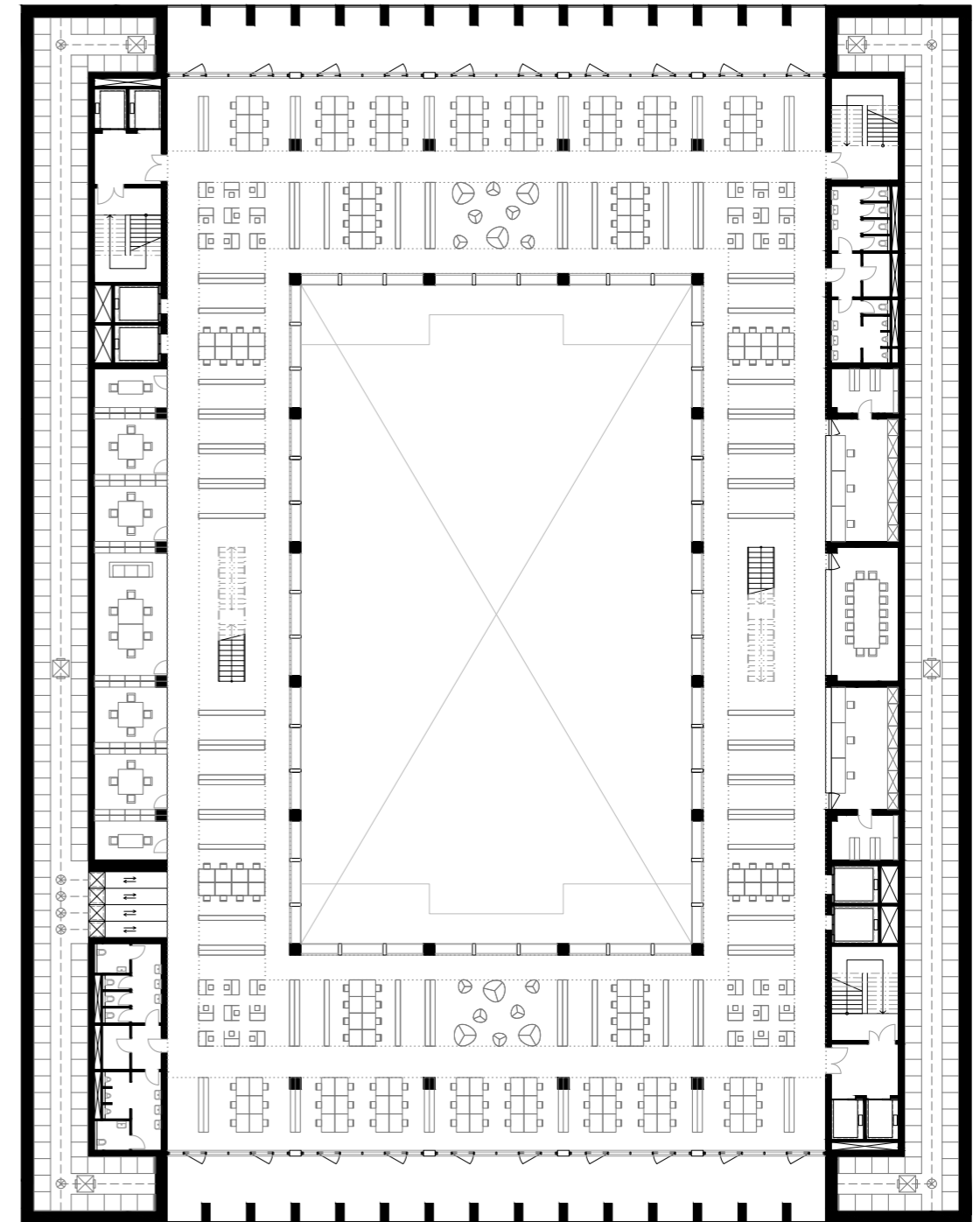
2NP - centrální hala služeb
 místo prvního přijetí uživatele, zprostředkování služeb, výpůjčky, informace o fondech

venkovní terasa přístupná návštěvníkům knihovny

výhled na Letenské návrší ze studoven s volným výběrem

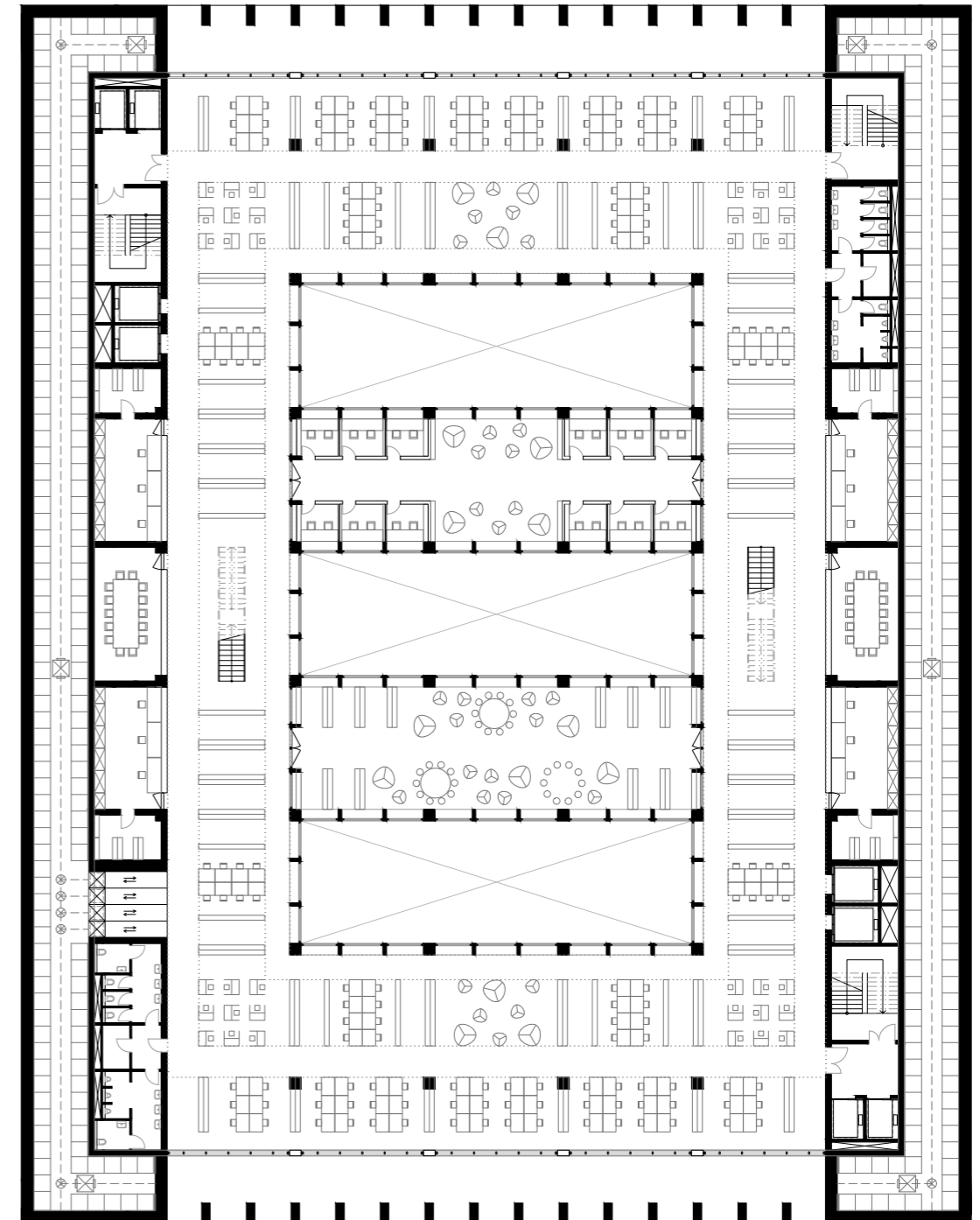

hrubá podlažní plocha 2962,20 m²
užitná plocha 2802,20 m²

3NP/4NP - studijní zóna s volným výběrem
otevřený prostor se studijními místy s volným výběrem odborné literatury určeným ke studiu na místě

panoramatický pohled na budovu Národní knihovny z vyhlídky na Vítkovském památníku

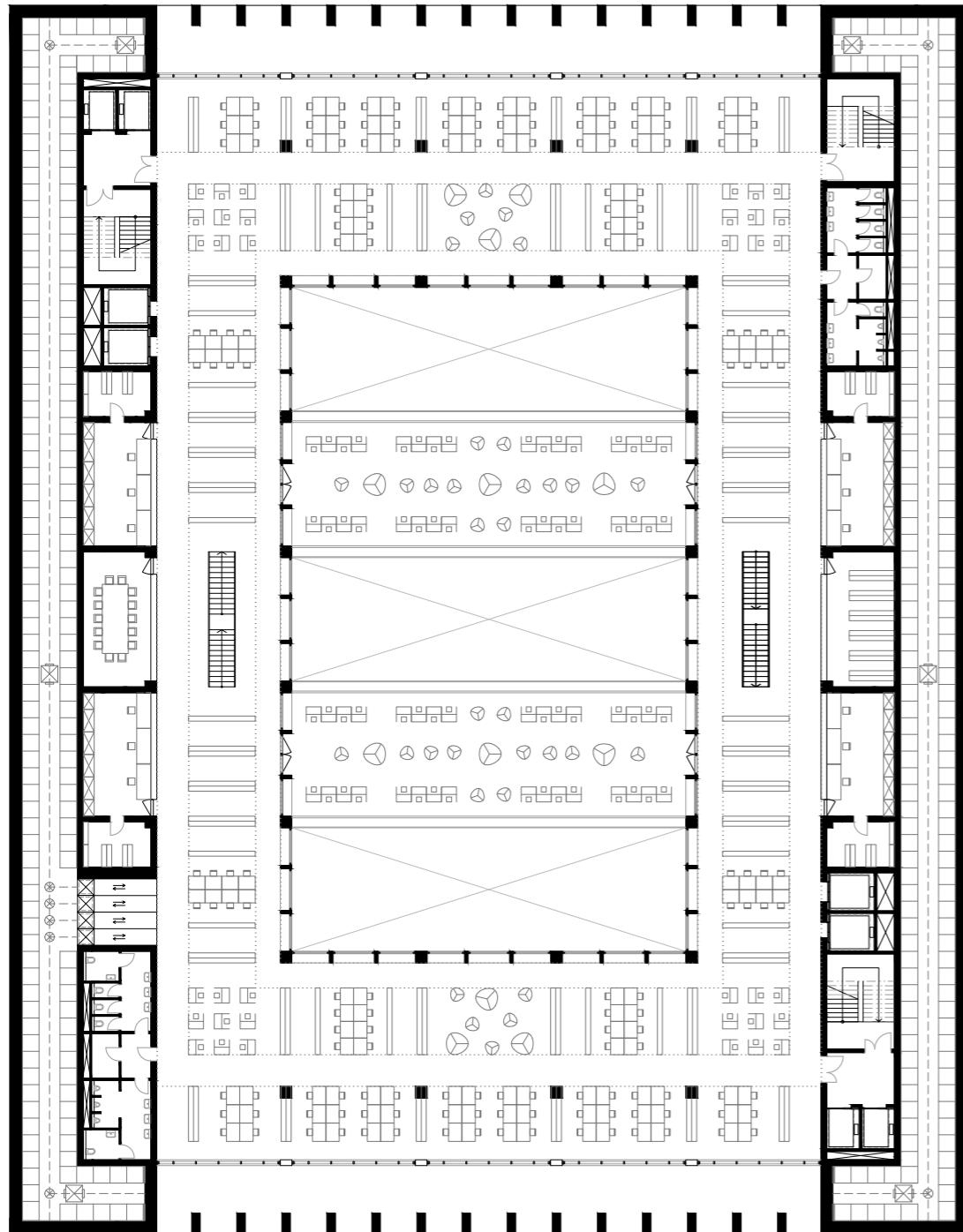

hrubá podlažní plocha 3374,52 m²
užitná plocha 3214,52 m²

5NP / 6NP - specializované studovny
otevřený prostor se studijními místy s volným výběrem, dětský koutek, tiché studovny

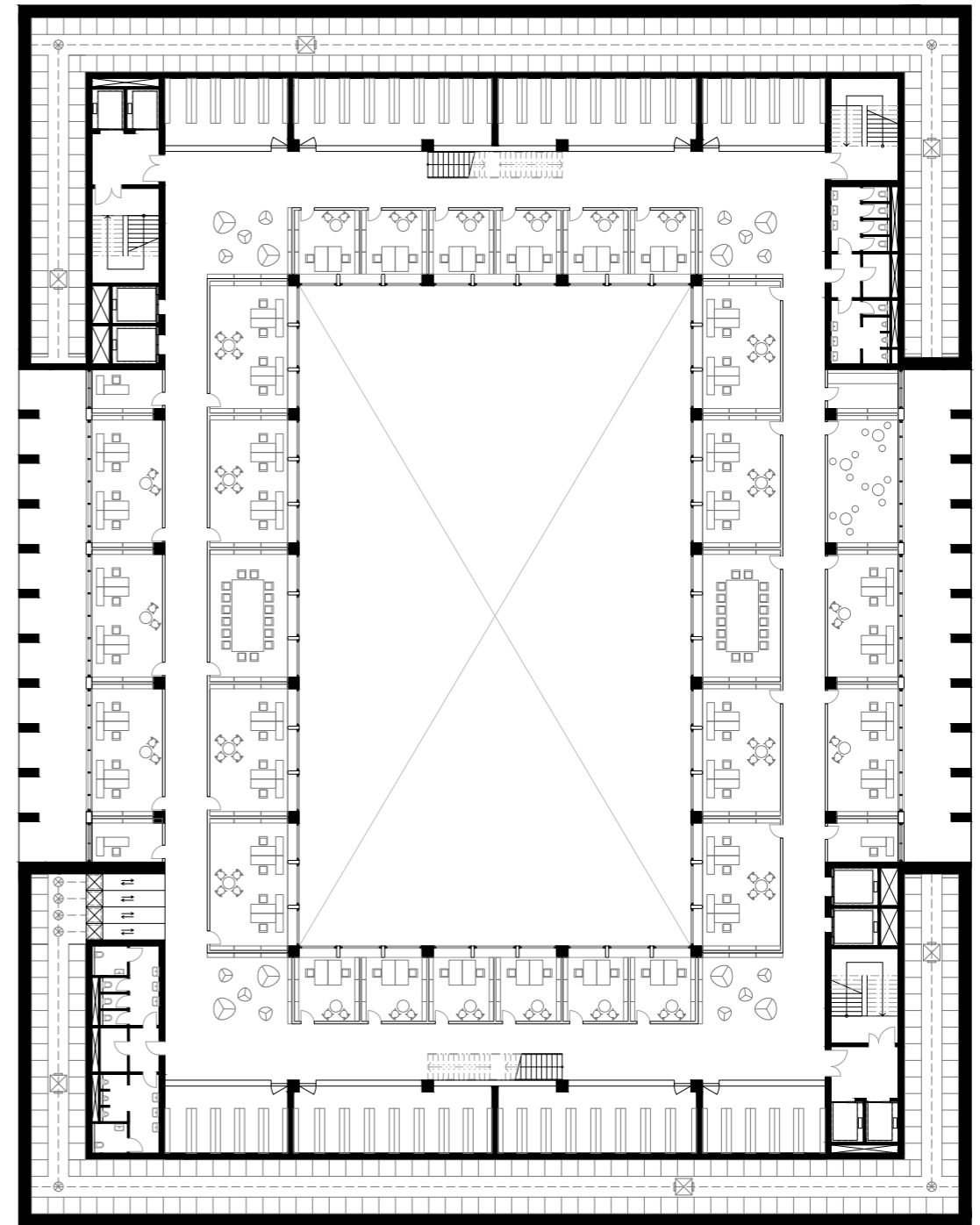
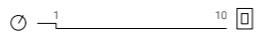

pohled do atria v 6. nadzemním patře, po stranách lze nahlédnout do tichých individuálních studoven

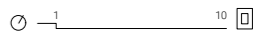
hrubá podlažní plocha 3374,52 m²
 užitná plocha 3214,52 m²

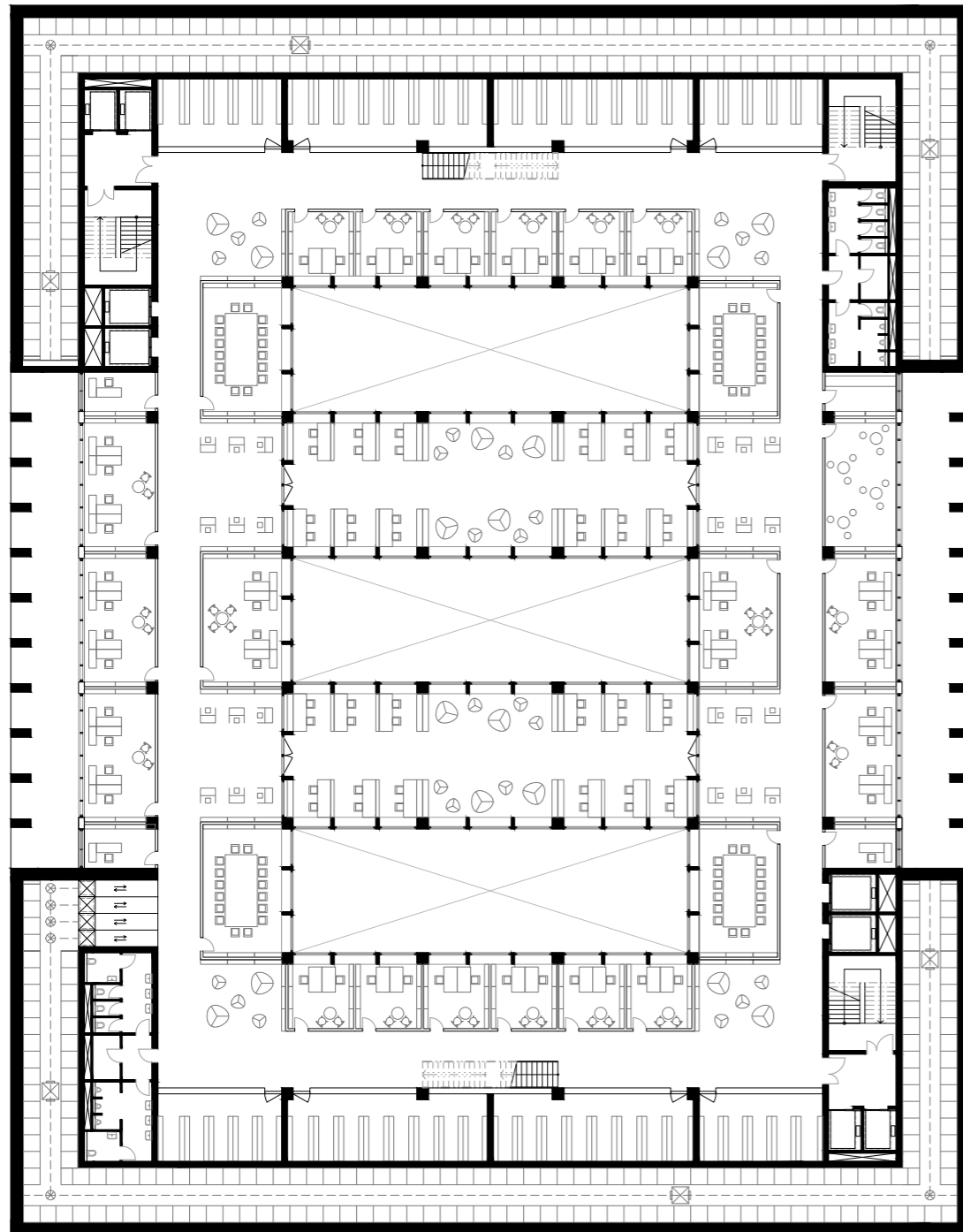
7NP - studijní zóna s volným výběrem
 otevřený prostor se studijními místy s volným výběrem, relaxační zóny

hrubá podlažní plocha 3044,75 m²
 užitná plocha 2884,45 m²

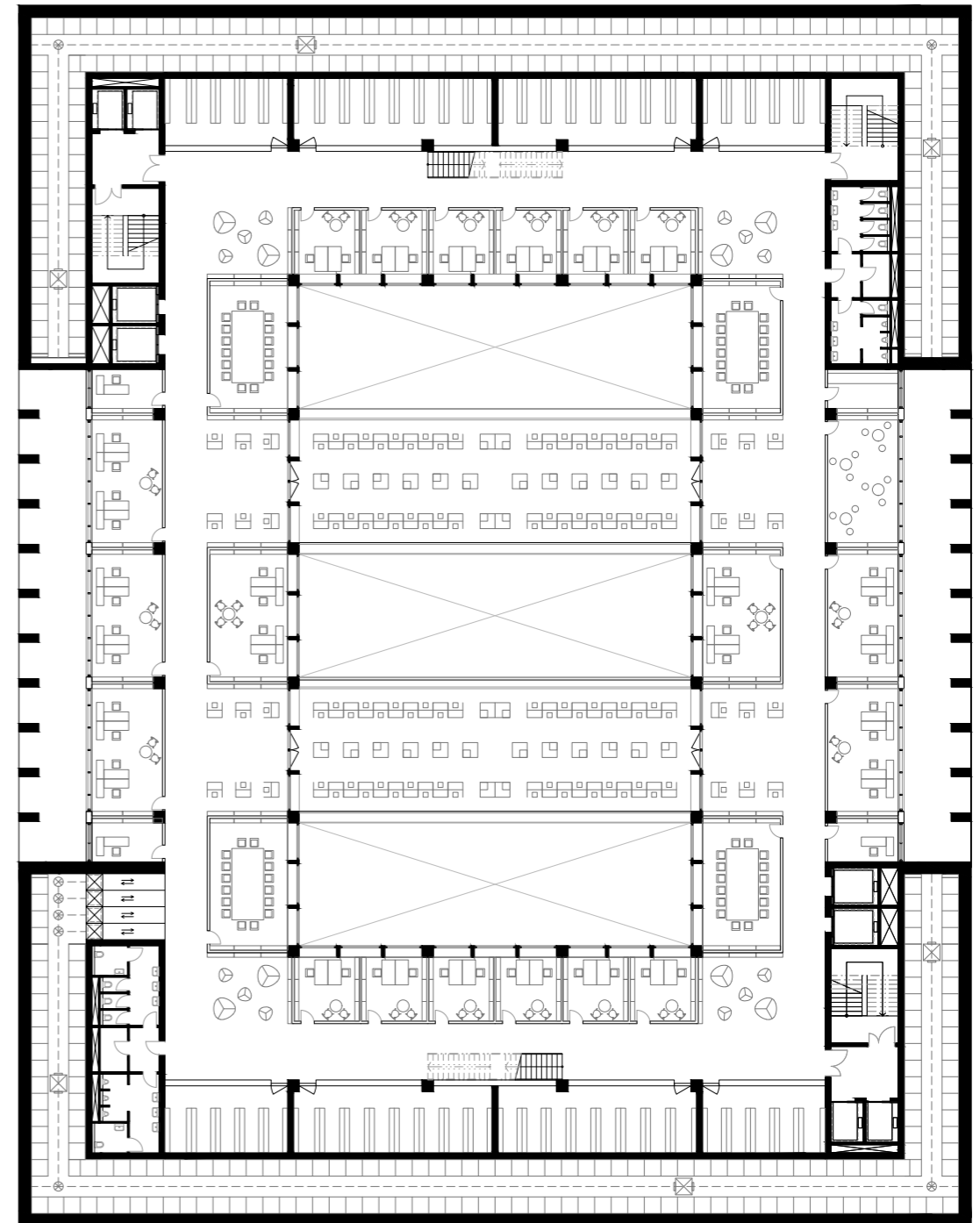
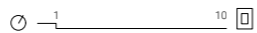
8NP / 9NP - odbor doplňování fondů
 běžná provozní zóna ve správě NK přístupná pouze pro zaměstnance NK, veřejnosti pouze v doprovodu

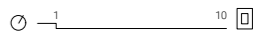
hrubá podlažní plocha 3456,45m²
 užitná plocha 3296,45m²

10 NP / 11 NP - odbor správy a ochrany fondů
 zabezpečuje organizaci a správu největších knihovních sbírek NK ČR a odbornou péči o ně

hrubá podlažní plocha 3456,45m²
 užitná plocha 3296,45m²

12 NP / 13 NP - odbor zpracování fondů, technická podpora, vedení knihovny
 zpracování tištěných publikací (s výjimkou periodik) a vybraných speciálních dokumentů doplňovaných do NK, UKF, SF

Národní konzervační archiv

Kniha je nejdůležitější jednotkou knihovny. Kromě volného výběru v sobě knihovna zahrnuje také rozsáhlý archiv, který by měl pojmut až 10 milionů svazků.

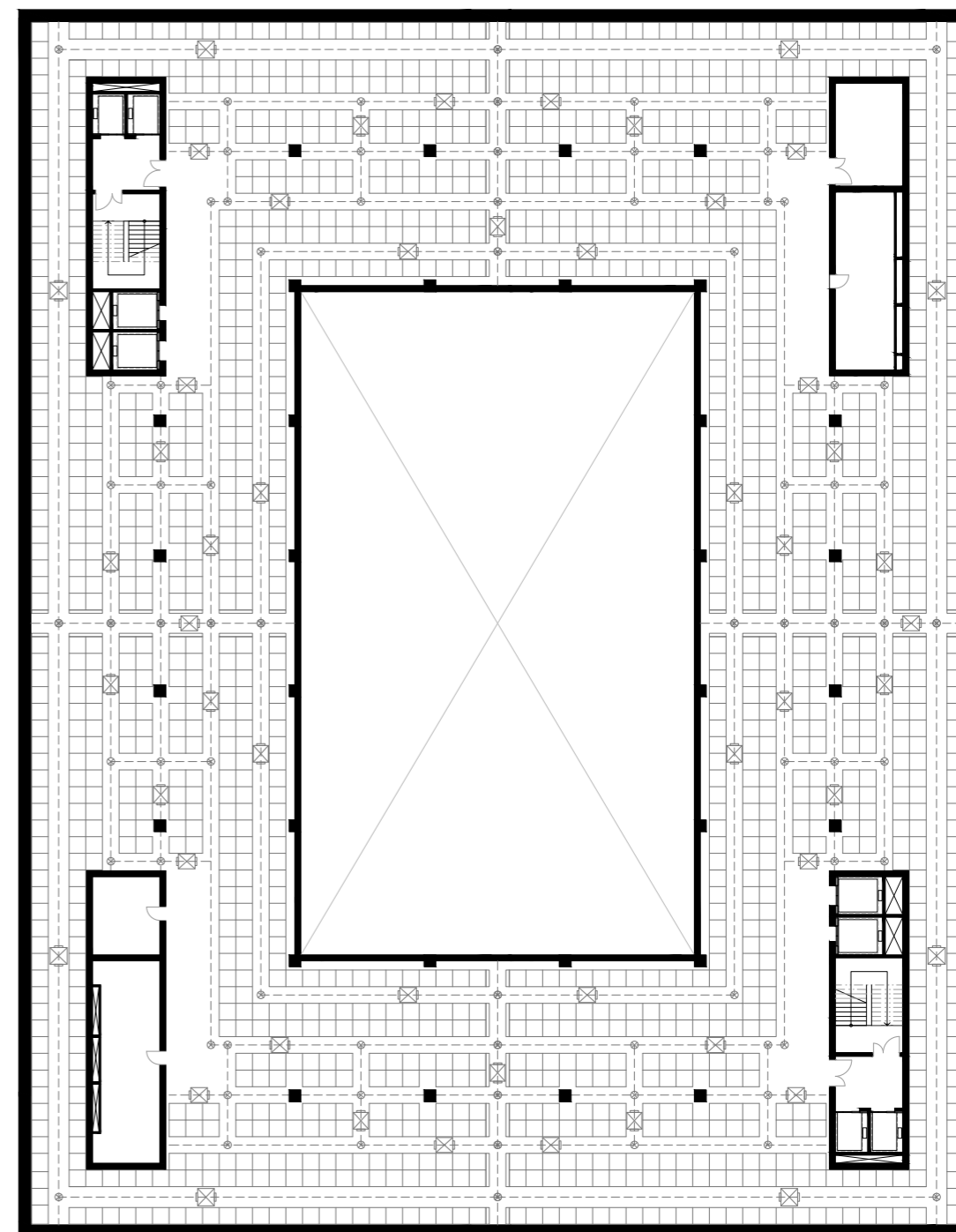
Knihy jsou archivované pomocí systému ASRS (automated storage and retrieval system), který díky plné automatizaci zvládne doručit jakoukoliv knihu k uživateli do 5 minut. Knihy jsou uchovávány v bezpečnostních boxech o velikosti 1000x1000x300 mm. Mezi nimi se pohybuje robotický zakladač, který knihy transportuje k uživateli, potažmo zpět do knižního archivu.

Obálka budovy, která pojímá celý archiv je propojena v nejvyšším a nejnižším podlaží archivu. Archiv je vertikálně orientovaný s předávacími místy k maximálnímu obsouzení knihovny.

Odběrné místo je lokalizované v každém patře a to jak v návštěvnických tak v patrech pro zaměstnance.

Archiv je řešen jako samostatný požární úsek.

archiv:	14 497 m ²
kubatura:	78 350 m ³
počet svazků:	12 536 000 ks

hrubá podlažní plocha	3284,64 m ²
užitná plocha	3219,64 m ²

14 NP - národní konzervační archiv, univerzální archiv
robotizované archivy dostupné napříč celou budovou

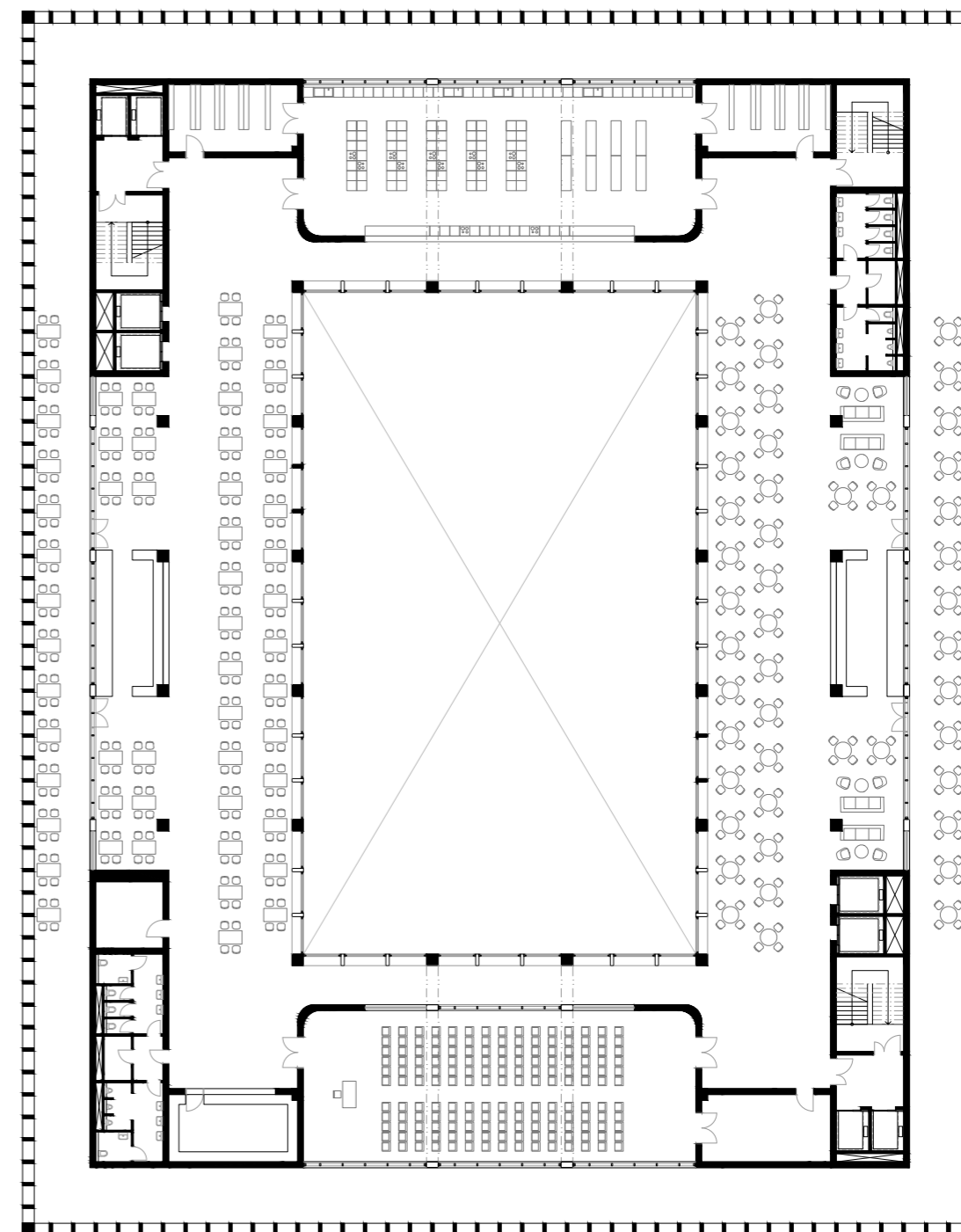
10

pohled od Hlávkova mostu

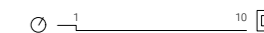

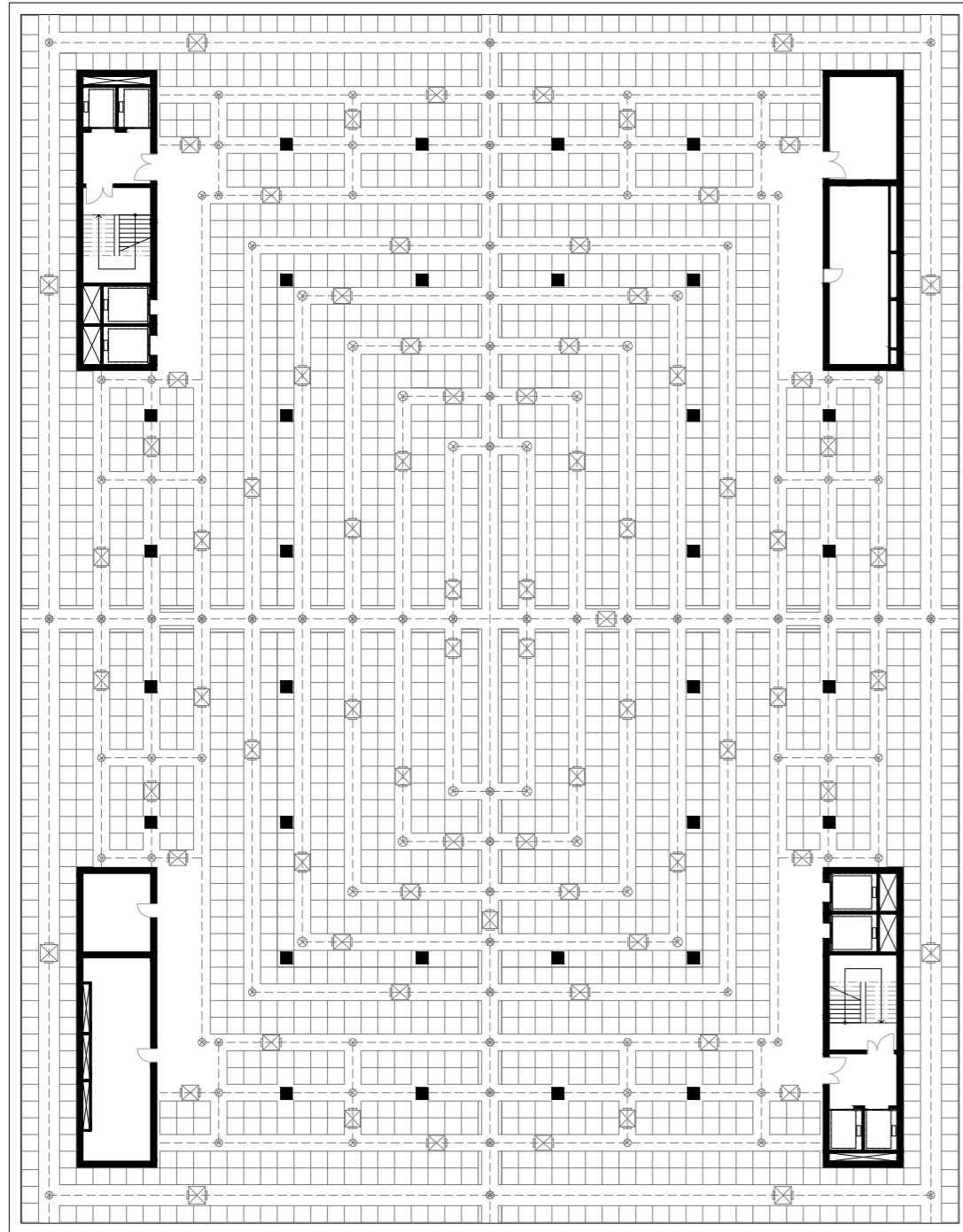
výhled na Prahu panoramatickým oknem z restaurace v nejvyšším patře knihovny

hrubá podlažní plocha 2289,15 m²
 užitná plocha 2124,15 m²

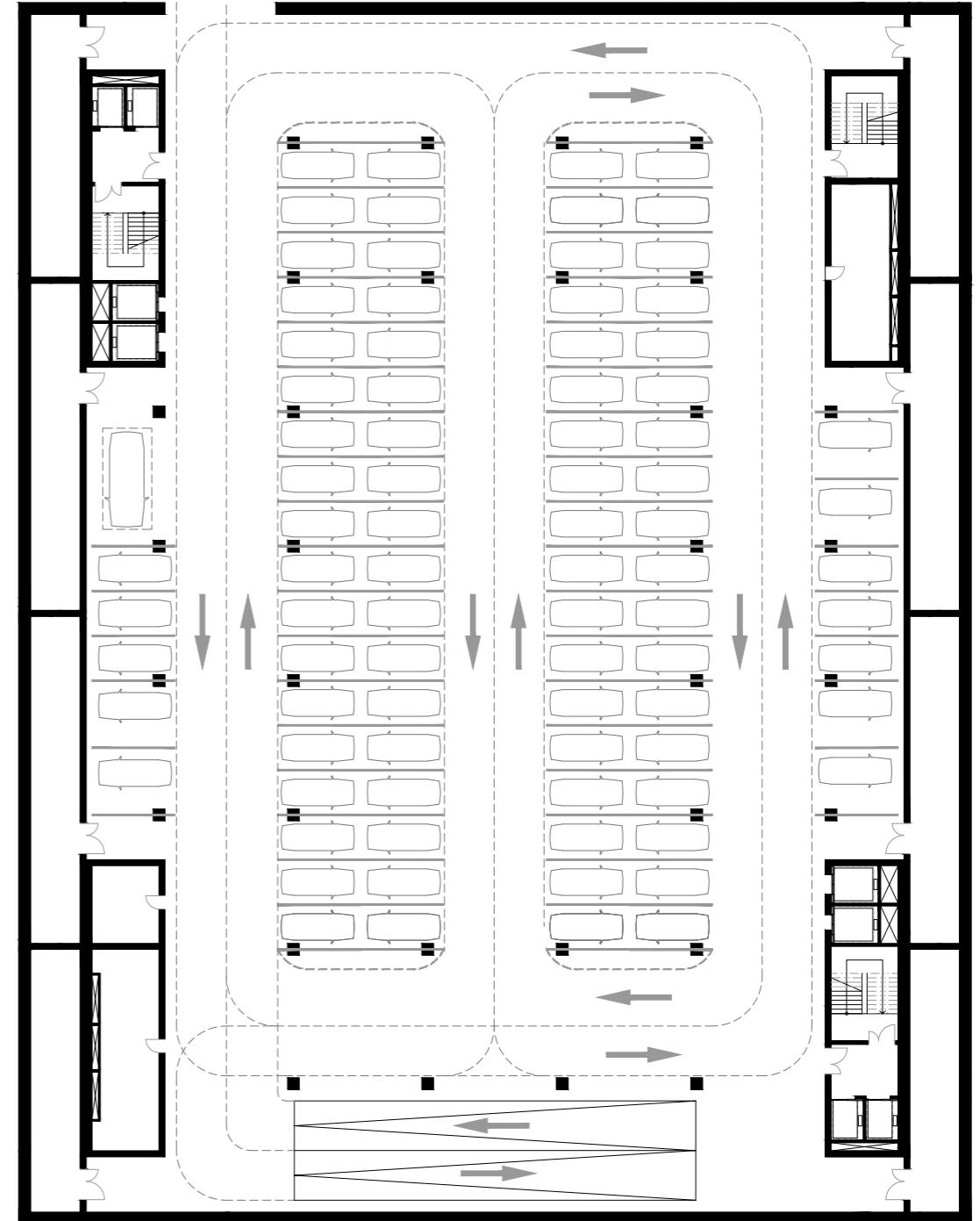
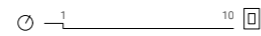
15 NP - restaurace, kavárna, víceúčelový sál
 panoramatický výhled na město, volně přístupná terasa, konání akcí

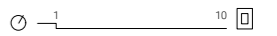
hrubá podlažní plocha 4224,64 m²
 užitná plocha 4056,34 m²

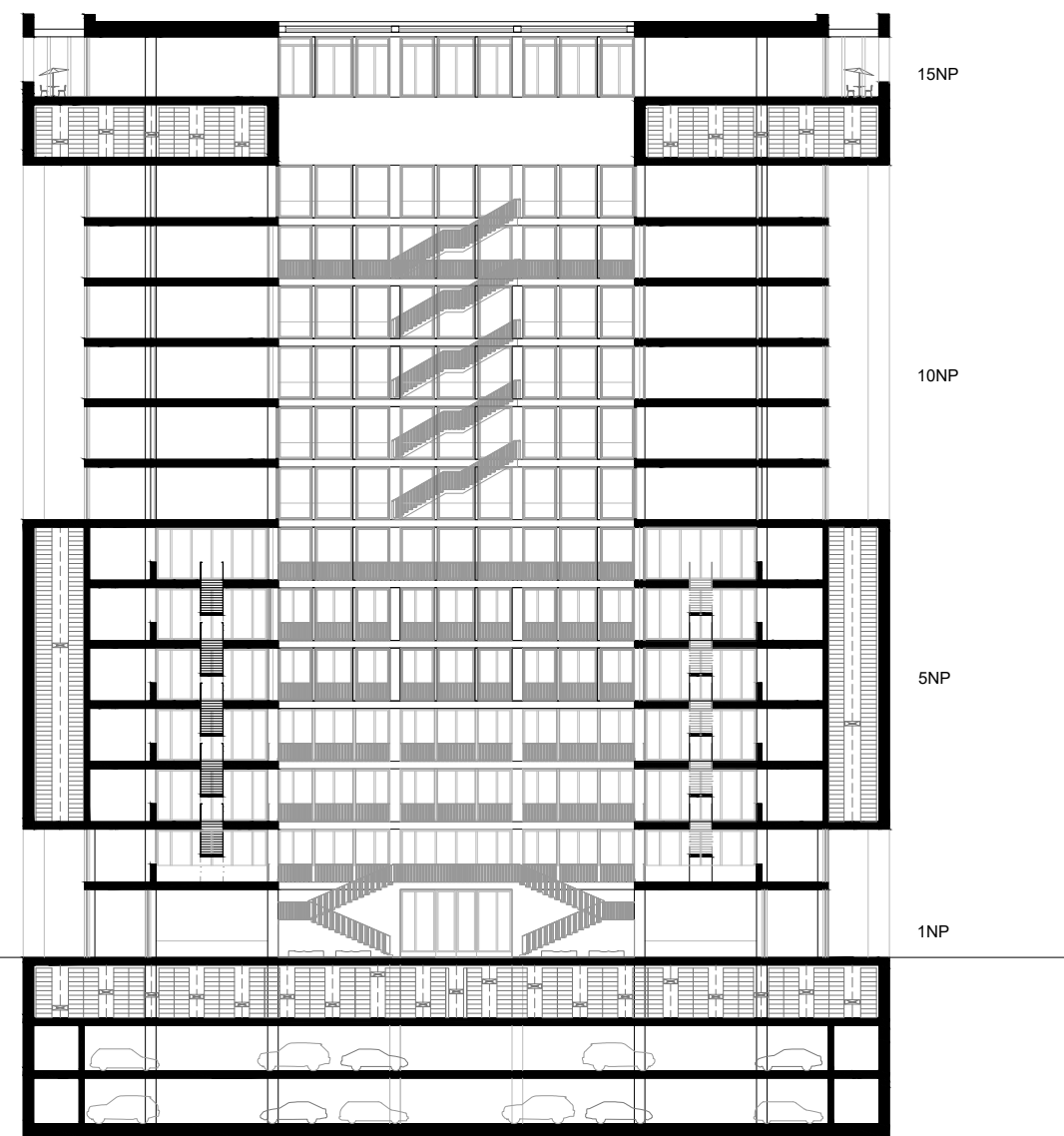
1 PP - národní konzervační archiv, univerzální archiv
 robotizované archivy dostupné napříč celou budovou

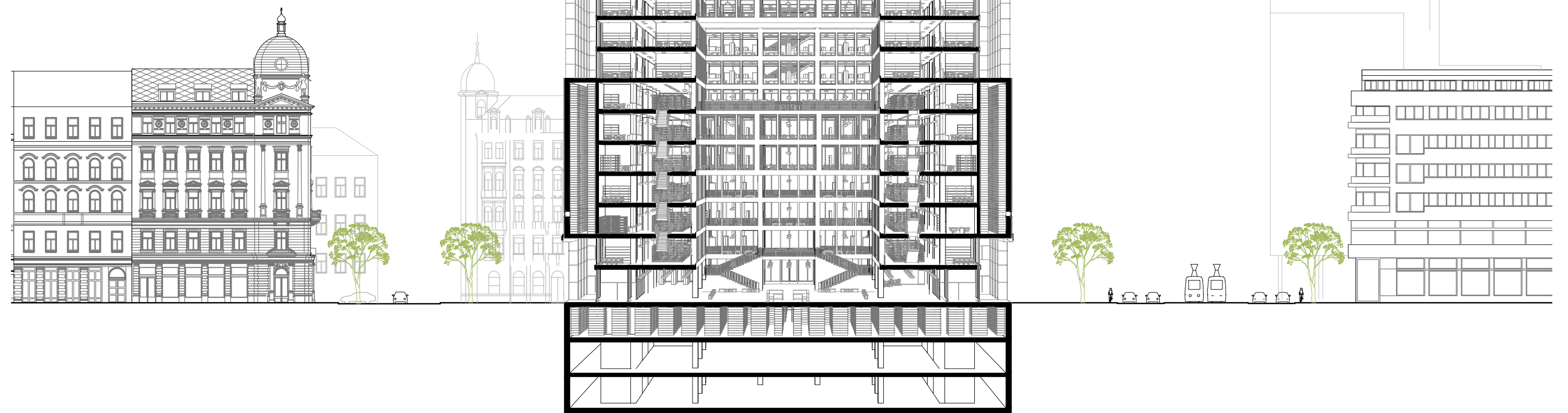
hrubá podlažní plocha 4224,64 m²
 užitná plocha 4056,34 m²

2 PP / 3PP - garáže
 parkovací stání s pomocnými technickými provozy

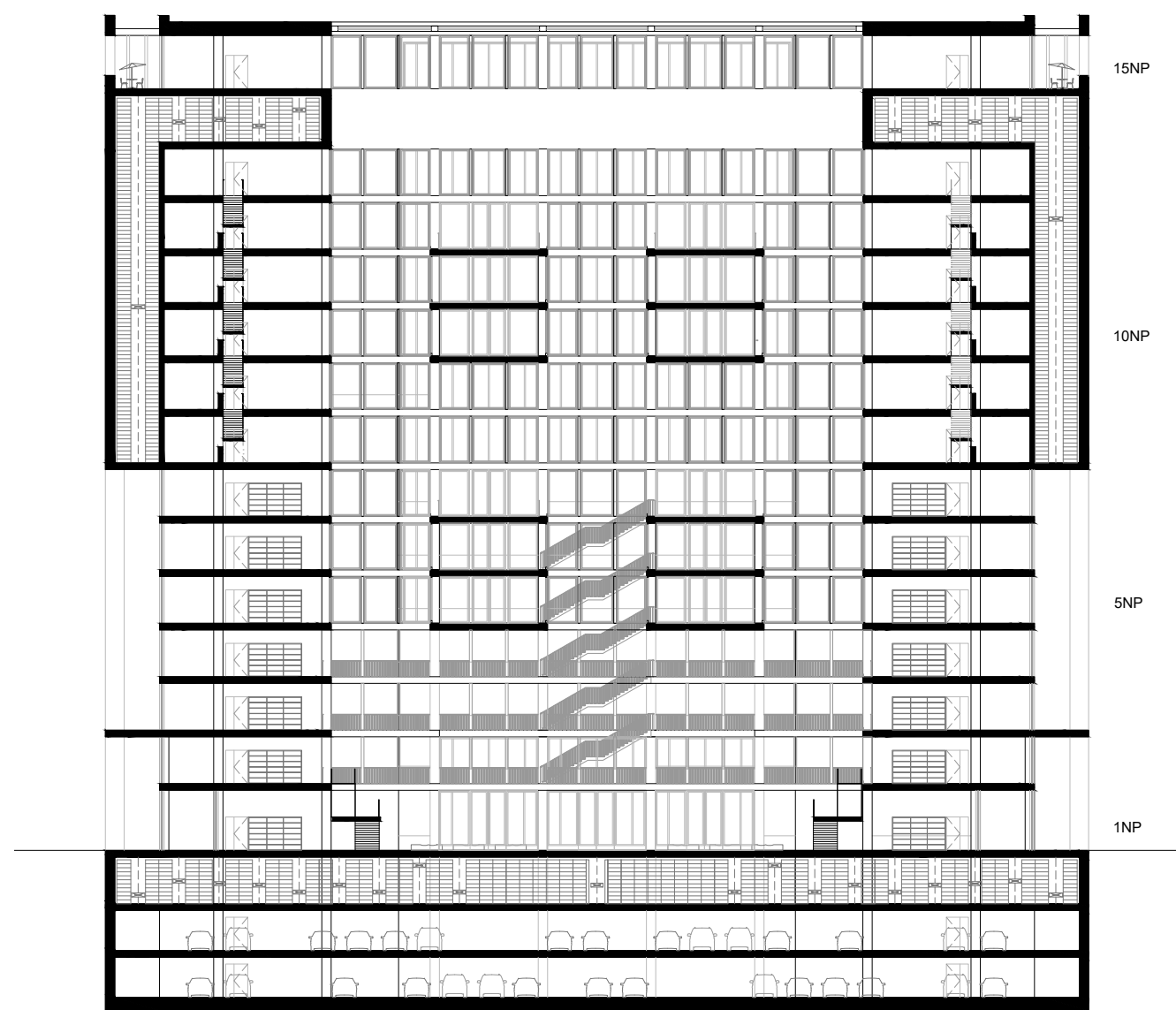

příčný řez

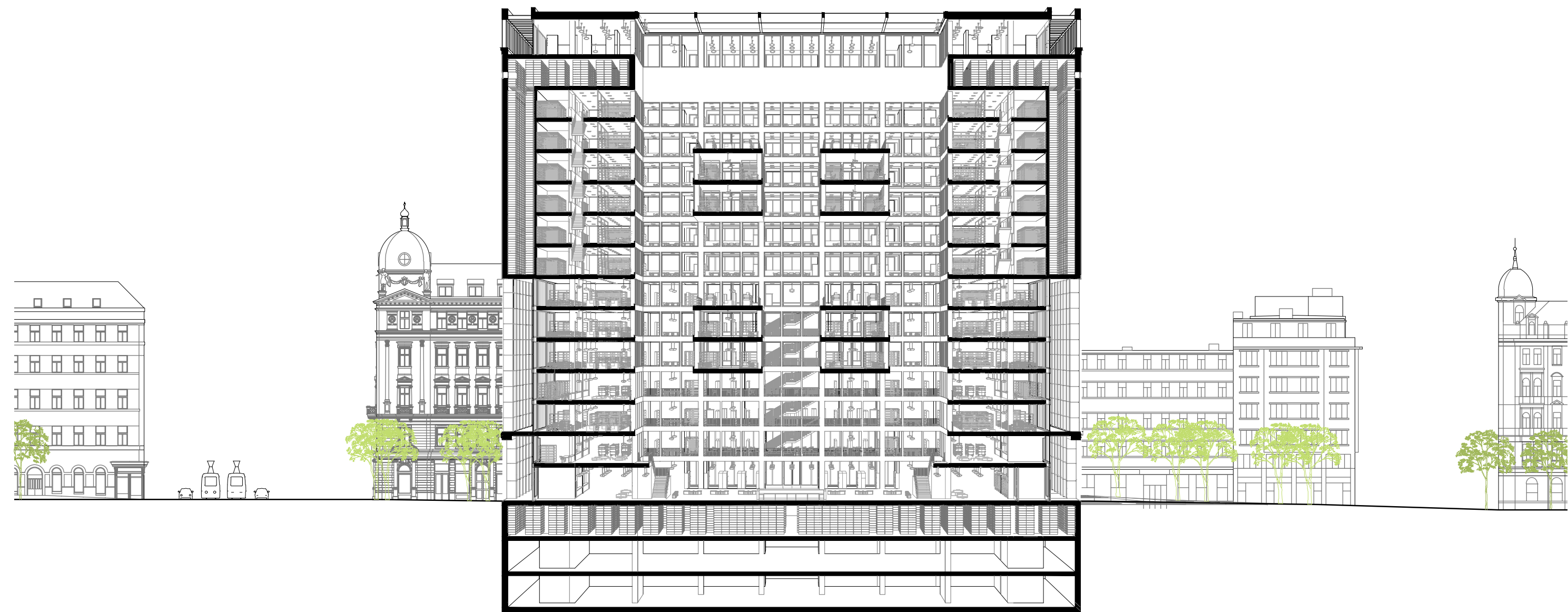
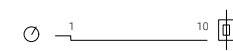

příčný řez

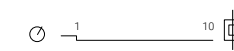

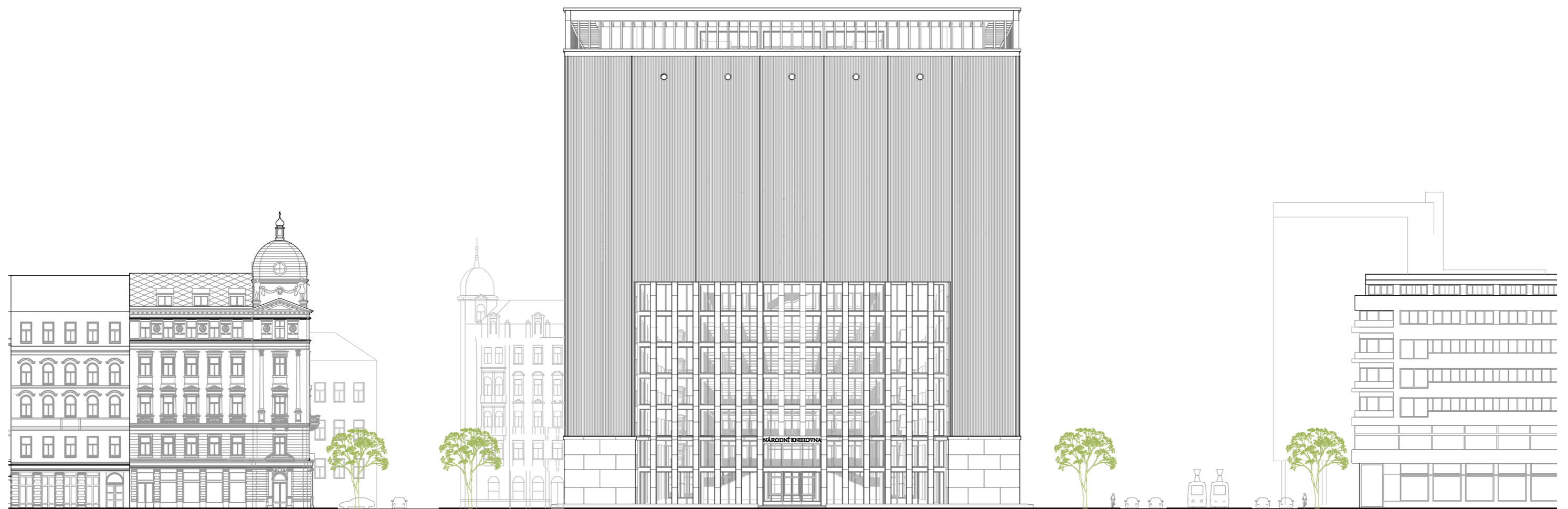

podélný řez

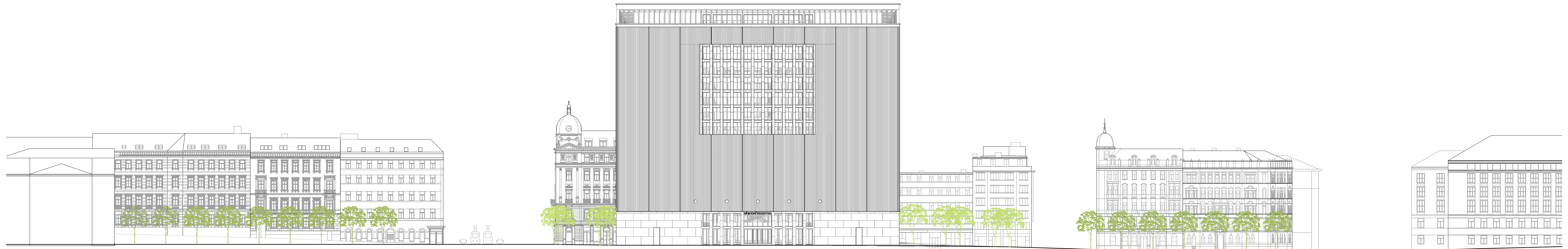
podélný řez

jižní pohled - pohled z Těšnovského náměstí, z ulice Na Poříčí - forma budovy reaguje na okolní kontext různými měřítky

východní pohled - pohled z přeložené trasy Severojižní magistrály, z ulice Ke Štvanici

severní pohled - pohled od Hlávkova mostu

západní pohled - pohled ze Stárkovy ulice

5 - skladba střechy

zatěžová vrstva - oblé říční kamenivo	
separační vrstva - geotextílie	
tepelná izolace - xps	150 mm
separační vrstva - geotextílie	
hydroizolace - pvc fólie	
separační vrstva - geotextílie	
tepelná izolace / spádová vrstva - eps	300-400 mm
parozábrana / pojistná HI - asfaltový pás	
asfaltový penetrační nátěr	
nosná konstrukce - železobeton	300 mm

4 - skladba terasy

nášlapná vrstva - velkoformátová betonová dlažba	
plastové rektifikační terče	
separační vrstva - geotextílie	
tepelná izolace - xps	150 mm
separační vrstva - geotextílie	
hydroizolace - pvc fólie	
separační vrstva - geotextílie	
tepelná izolace / spádová vrstva - eps	300-350 mm
parozábrana / pojistná HI - asfaltový pás	
asfaltový penetrační nátěr	
nosná konstrukce - železobeton	300 mm

3 - skladba obvodového pláště

zavěšené prefabrikované betonové panely - srukturovaný povrch	
větraná mezera	50 mm
tepelná izolace - minerální vata	200 mm
nosná konstrukce - železobeton	300 mm

2 - skladby venkovního pohledu

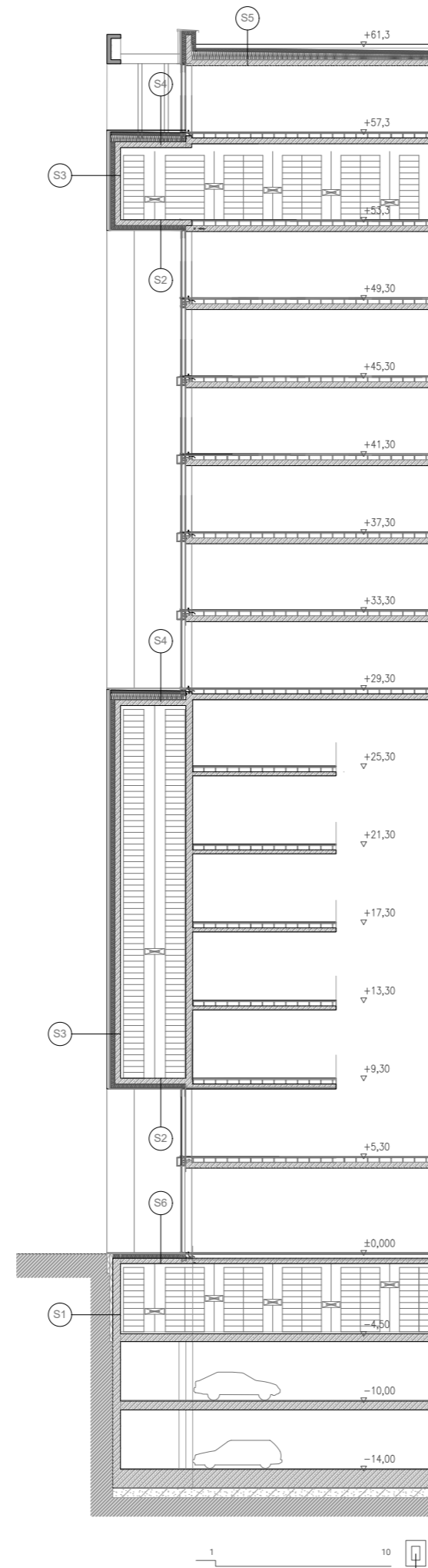
zavěšený travertinový obklad	
tepelná izolace - minerální vata	200 mm
nosná železobetonová kce	300 mm

6 - podlaha vstupu

nášlapná vrstva - velkoformátová dlažba	
plastové rektifikační terče	
separační vrstva - geotextílie	
tepelná izolace - xps	150 mm
separační vrstva - geotextílie	
hydroizolace - pvc fólie	
separační vrstva - geotextílie	
asfaltový penetrační nátěr	
nosná konstrukce - železobeton	300 mm

1 - zed' pod terénem

nopová folie	
tepelná izolace XPS	200 mm
hydroizolace asfaltový pás	
nosná železobetonová kce	400 mm

Technické řešení

Nosná konstrukce domu je řešena jako obousměrný železobetonový skelet s rozpony 8,1 x 8,1 m. Podzemní stavba je řešena jako základová bílá vana. Přemostění atrií je řešeno pomocí tzv. Vlerendeelova nosníku. Tvoří tak rám, který je schopen přenášet ohybový moment i odpor. Rozdvody vzduchotechniky jsou vedeny v podlaze s přívodem čerstvého vzduchu výduchy při stěnách v každém patře.

Stálé mikroklima v prostoru archivů je zajištěno hlídáním klimatizovaným prostředím včetně hlídání vlhkosti. Jedná se o sálové klimatizační jednotky, které mají svůj centrální zdroj chladu, jsou napojené na 4trubku (2x topení + 2x chlazení), mají přívod vody, zvlhčovač, regulaci a záložní zdroj elektrické energie. Horní část nasává vzduch v místnosti, upravuje ho a dole je distribuce upraveného vzduchu do dutiny zdvojené podlahy.

Požární bezpečnost je zajištěna, dle empirického výpočtu, třemi chráněnými únikovými cestami typu B s evakuačním výtahem. Budova je vybavena protipožárními sprinklery. Archiv je samostatným požárním úsekem.

Parkování zaměstnanců i návštěvníků se nachází v podzemních garážích v 2PP a 3PP.

- (1) [https://cs.wikipedia.org/wiki/Praha-T%C4%9B%C5%A1nov_\(n%C3%A1dra%C5%BE%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Praha-T%C4%9B%C5%A1nov_(n%C3%A1dra%C5%BE%C3%AD))
- (2) Střípky z dějin pražského urbanismu: Richard Biegel provází kontroverzními čtvrtěmi
- (3) HEKRLOVÁ, Kateřina. Složitá cesta k nové budově Národní knihovny ČR. Knihovna [online]. 2007, roč. 18, č. 1, s. 43-54 [cit. 2019-05-13]
- (4) STOKLASOVÁ, Bohdana. Novostavba Národní knihovny ČR (nejen) z hlediska provozu. Knihovna [online]. 2007, roč. 18, č. 1, s. 17-37 [cit. 2019-05-13].
- (5) SATRA, spol. s r.o., Koncepce Zklidnění Severojižní magistrály, Studie, 11/2012
- (6) HEMOLA, Hanuš. Koncepce NK, 2015

PRIGGE, Walter. Ernst Neufert: normierte Baukultur im 20. Jahrhundert. Frankfurt: Campus, c1999. ISBN 3593362562

Jiří BARTOŇ, Kniha o Praze 4, MILPO Media, Praha 1996, ISBN 80-901749-5-9

Digitální data Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy, dostupná na <http://www.iprpraha.cz>

Soutěžní program na zpracování návrhu nové stavby, Nová budova Národní knihovny České Republiky v Praze, 2006

Mapový portál <http://towns.hiu.cas.cz/mapy.php>

Vyhláška č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby

Vyhláška č. 23/2008 Sb. o technických podmínkách požární ochrany staveb

ČSN 73 4108 Hygienická zařízení a šatny

<https://www.metroweb.cz>

<http://www.tzb-info.cz/>

Auto*Mat, z.s.

atelier kuzemský & kunarová | fa čvut | ls 2019

